

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Andra Kammaren. N:o 21.

Lördagen den 12 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4, angående tullbevilningen.

Uti *punkten 6*, som närmast i ordningen förekom, hade Utskottet hemställt, *Om tullfrihet för ost.*

att Herr *J. J. Ekmans* i motionen N:o 12 framställda förslag om tullfrihet för artikeln *ost*, hvilken enligt senaste Riksdags beslut blifvit i gällande tulltaxa åsatt en tullafgift af 7 öre per kilogram, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter uppläsning af denna hemställan, mot hvilken dels Herrar *A. G:son Bennich, W. Croneborg, L. Kockum, Friherre F. Barnekow, J. Johansson* i Bergsäng och *S. A. Hedlund*, dels ock Herr *C. S. Carlheim-Gyllensköld* inom Utskottet reserverat sig, anförde

Herr *Fredricson*: Man har flera gånger under diskussionen om dessa tullfrågor hört uttalas den åsigten, att endast de förädlade och färdiga varorna böra beläggas med tull, men att deremot införseln af erforderliga råämnen bör vara fri. Ingen lär väl nu kunna förneka, att ost är en förädlad vara. Den bör således enligt nyssnämnda grundsats beläggas med tull. Den nuvarande tullsatsen å ost är ju dessutom så lågt tilltagen, att den endast i en ytterst ringa mån torde fördyra detta födoämne för de obemedlade klasserna.

Då så är, kan jag icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag i denna punkt och afslag å motionen.

Herr *J. Johansson* i Bergsäng: Ehuru jag efter den utgång, majsfrågan i förmiddags fick i denna Kammare, allt för väl vet, att

Om tullfrihet jag nu skall blifva en ropandes röst i öknen, har jag dock, enär
 för ost. jag vid denna punkt anmält mig såsom reservant, ansett mig icke
 (Forts.) kunna underlåta att här yttra några ord.

Det förhåller sig med tullen å ost på samma sätt som jag här om dagen nämnde i fråga om tullen å humle. Statistiska uppgifter visa allt för väl, att på samma gång införseln af ost nedgått, exporten betydligt ökats. Jag har särskildt af det sammandrag, som i detta hänseende nyligen utdelats inom Kammaren, sett att införseln förlidna år utgjorde 9,400 skålpund, under det att utförseln uppgick till 5,700 skålpund. Skilnaden mellan in- och utförseln 1880 var således endast 3,700 skålpund, då deremot skilnaden föregående år varit vida större. Fäster man sig nu vid den inkomst, som denna tull, nemligen 7 öre per kilogram eller 2 kronor 97 öre per centner, skulle bereda statsverket, så skall man finna, att densamma, att döma efter 1879—1880 års införselsumma, uppgår till omkring 28,000 kronor. Det är ungefärligen samma belopp, hvartill jag här om dagen beräknade statsverkets inkomst af tullen å humle. Herrarne torde så väl häraf som ock med anledning af den fördelning mellan olika hemmansegare, jag i fråga om humletullen tillät mig göra, kunna finna, huru litet skydd denna tull i verkligheten skulle bereda jordbruket.

Men saken har en annan, viktigare sida, nemligen i fråga om en ny beskattning af de fattiga och arbetande klasserna. Af den utredning, som finnes bilagd Utskottets betänkaude, finner man ådagalagdt, att det icke allenast är dyrare utan äfven billiga ostsorter som importeras, och att således den åsatta tullsatsen måste fördyra varan äfven för de fattiga. Då vi för någon tid sedan hade att behandla en ganska viktig fråga, nemligen Friherre De Geers motion rörande nedsättning i bevillningsafgiften, och jag jemte en stor del af denna Kammares ledamöter medverkade dertill, att motionen den gången icke bifölls, så skedde detta därför, att vi icke ansågo oss kunna, så att säga, på rak arm bevilja en skattelindring, som icke uteslutande skulle komma de fattiga till godo, utau äfven den, som voro taxerade för inkomst af kapital eller egde annan förmögenhet. Man klandrade oss mycket härför och påstod, att vi icke ville medgifva en förbättring af de fattiga och arbetande klassernas ställning, då vi icke ville bifalla detta förslag, hur berättigadt och hur behjertansvärdt det än kunde vara. Jag vill i det fallet, åtminstone hvad mig angår, tillbakavisa en sådan beskyllning, då jag nu *till förmån för* de mindre bemedlade klasserna yrkar borttagande af osttullen. Ty om jag beräknar, att en arbetare, som är taxerad till en inkomst af 400 kronor om året, och som således erlägger en bevillningsafgift af en krona, konsumerar $\frac{1}{3}$ skålpund ost i veckan i sitt hushåll — och jag förmodar, att Herrarne icke skola anse detta vara för mycket — så gör detta för hela året 17 skålpund, för hvilka i tull erläggas omkring 50 öre eller samma belopp, han skulle vunnit i skattelindring, om Friherre De Geers motion blifvit antagen. Konsumerar han åter ett helt skålpund i veckan, så

*Om tullfrihet
för ost.*
(Forts.)

gör detta 52 skålpund om året, hvarför tullen utgör omkring 1 krona 50 öre, eller just det belopp, hvarmed, om han varit taxerad till en inkomst af 600 kronor, han fått åtnjuta en skattelindring, derest nämnda motion blifvit antagen. När det nu är tillfälle att visa, att man unnar de fattige en väl behöflig skattelindring, skulle det förvåna mig, om man i denna Kammare motsatte sig ett så välvilligt förslag. Jag har redan vid ett föregående tillfälle tillåtit mig rigta ett varnande ord till herrar jordbrukare att icke hålla för strängt på dessa skyddstullar och motsätta sig deras borttagande. Jag är förvissad om att, när den tid kommer, då tullkomiténs berättelse blifver färdig, fabriksidkarnes intressen icke skola försumma att så vidt möjligt göra sig gällande, och hvem är det, som då i sista hand får betala det tullskydd, som de kunna erhålla? Jag kan icke förstå annat, än att det blifver jordbrukaren och arbetarne, och man får då erfara, huru beskaffad den vänskap eller allians är, som nu synes hafva blifvit ingången mellan jordbruks- och fabriksintresset. Jag är också förvissad, att, när jordbruksintressets målsmän skola söka bereda sig förmåner på ett annat område, der förhållandena tynga ännu skarpare än man tror och föreställer sig, förbundet skall, så fort man rör på den strängen, vara brutet, och det förundrar mig mycket, att herrar jordbrukare, som mängen gång böra hafva gjort den erfarenheten, att man vid sådana tillfällen icke har att påräkna något understöd från fabriksintressets målsmän, fortfarande skulle vilja vidhålla de i fjor beslutade tullsatserna på lifsmedel.

När så är förhållandet, och när man genom borttagande af tullen på ost kan bereda det fattigare folket någon lindring i sina dagliga utgifter, så är det på dessa skäl, som jag för min del yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Ahlin: Äfven om jag annars icke hade ämnat yttra mig vidare i dessa tullfrågor, har jag i dag blifvit dertill direkt så uppmanad och uppfordrad, att jag omöjligen kan underlåta att säga några ord. Jag yttrade för ett par dagar sedan, då det var fråga om skatt å humle, att, äfven om det i och för sig vore mindre klart och utredt, huruvida en tullsats å detta ämne kunde vara nyttig eller icke, jag dock, när något sådant efter moget öfvervägande — det sade jag icke, men det förstod jag under, och jag tog för gifvet att Herrarne visste det — kommit till stånd, ville anse det vara början till att slå in på en annan väg, än den man hittills gått, och hvilken jag för min del trodde vara den rigtigaste och därför äfven helsade med glädje, så mycket mer som jag trodde, att åtskilliga steg i samma rigtning skulle tagas ofvanpå detta. Ty nog förstod jag så väl som hvarje annan, att saken icke var hjälpt blott med tull på humle. Detta mitt yttrande har emellertid blifvit tolkad såsom skulle jag vilja hafva tull på allt möjligt, det måtte hafva skäl för sig eller icke. Jag hade omedelbart ofvanpå detta yttrande den

*Om tullfrihet
för ost.
(Forts.)*

äran få tala i fråga om ett annat ämne, och jag förordade dervid tullfrihet för en råvara, just i syfte att en inhemsk industri derigenom måtte befrämjas. Det förefaller mig såsom hade jag genom detta mitt upprädnande gjort min ställning till tullfrågorna i allmänhet temligen klar, och hade hoppats, att jag derigenom icke skulle ådraga mig så svåra beskyllningar, som man mot mig framställt. Huruvida under sådana förhållanden den ärade talare, som i dag sökte åstadkomma en glad stund på min bekostnad, dervid lät sig leda af den samvetsgrannhet och välvilja, som efter mitt förmenande den ena menniskan är skyldig den andra, derom vill jag icke vidare yttra mig. I förbigående ber jag tillika att få säga, att, derest det skulle tyckas att jag något för ofta här uppträder, Herrarne därför icke må föreställa sig, att det kommer sig af någon slags predikovana och af att jag här saknar predikstolen; ty förhållandet är verkligen det, att jag på sammanlagdt 4 års tid icke mer än ett par gånger fått tillfälle att beträda någon sådan plats, och det kan således icke vara någon vana derifrån som föranleder mig att uppträda.

Då jag nu emellertid begärt och fått ordet, har jag icke den förmånen att såsom många andra kunna åberopa en lång erfarenhet eller grundliga och djupa studier i det ämne, hvarom här är fråga. Jag har under hela mitt lif haft med affärer att göra egentligen endast på ett sätt, och det har bestått deri, att jag nödgats såsom yngling låna penningar för mina studier och såsom man låna penningar för att kunna lefva, då den lön staten gaf mig icke räckte till. Att jag nu icke desto mindre yttrar mig i dessa frågor, förefaller mig sjelf något underligt, och jag har derföre icke blott rättighet utan äfven skyldighet att göra något reda för, hvarför jag det gör.

Jag har för att lemna denna redogörelse just valt osten, emedan den förefaller mig något aptitligare än majsen. Nu vet väl en och hvar något så när till hvilket slut jag så småningom kommer — i fall jag icke nödgas sluta i förtid. Då det nu icke kan förnekas, att osten är ett födoämne och ett både godt och angenämt sådant, så mötes man alltid i fråga om tull på denna vara af den invändningen, och det med rätta, att man hvarken bör eller får lägga tull på födoämnen och derigenom fördyra dem för den fattige arbetaren. Jag vet tillika att det är en så vanlig sägen, att vissa samhällsklasser och särskildt tjenstemännen se arbetarne öfver axeln, förakta det kroppsliga arbetet och icke hafva något hjerta för deras ställning och deras nöd. Detta tal gifver mig full anledning att, i sammanhang med denna fråga, som nu föreligger, och icke derutanför omnämna, hvilken ställning jag intager till de arbetande klasserna. Man talar så mycket om arbetet, om det kroppsliga arbetets ära o. s. v., och man kan i min tanke häri aldrig gå för långt. Jag för min del instämmer deri och ber blott få tillägga något efter mitt förmenande ännu kraftigare och ännu starkare än hvad som i detta afseende vanligen pålagas sägas.

*Om tullfrihet
för ost.
(Forts.)*

Herrarne tillåta mig måhända att i största korthet berätta en liten, vacker och innerligt intagande judisk legend. Det förtäljes i Talmud, att då Herren Gud bestraffade Adam för hans fall och sade till honom: »förbannad vare jorden för din skull, törnen och tistel skall hon bära», brusto tårar ut ur Adams ögon, och han sade till Herren Gud: »således skola då jag och åsnan äta ur samma krubba». Då sade Herren Gud: »i ditt anletes svett skall du äta ditt bröd», och då klarnade åter Adams ögon. Legendens mening är tydligen den, att genom arbetets ära har det förlorade människovärdet blifvit åter upprättadt. Dessutom känner jag väl till timmermannens son från Nazareth, och hvad äro kejsares och konungars alla adelsbref mot dem, som arbetet och handtverket förläna? I detta stycke hoppas jag således icke blifva förlöjligad, och detta så mycket mer som jag personligen vill stå i den ställningen, att har också arbetaren och den fattige ingen annan vän, till hvilken han med förtroende kan vända sig — der jag är prest, skall han åtminstone hafva *presten*.

För öfrigt tror jag, mine Herrar, att frihandeln *i teorien* är det rigtige, och jag går ännu längre. Jag tror nemligen, att hvad som i teorien är rigtigt skall så småningom och partielt kunna införas och praktiseras i den lifslevande verkligheten, ty i annat fall skulle man ju sträfva för att icke förnuffet utan oförnuffet finge herravälde här i verlden, och detta kan väl icke vara meningen. Att jag nu detta oakadt intager den ståndpunkt i afseende på nu föreliggande fråga, som jag för närvarande anser mig böra intaga, det kommer sig helt enkelt af några statistiska siffror. Det är med de statistiska siffrorna på samma sätt som med matematiken; har man en gång genomläst en sats och fått den rigtigt klar för sig, så kan ingen dialektik i verlden rubba densamma. Enahanda är förhållandet med de statistiska siffrorna och det värtaliga språk de tala. Jag har af statistiken fått reda på, att under år 1860 infördes till Sverige 51,800 centner mjöl och gryn, men tio år derefter eller 1870 hade den införda quantiteten af samma varor sprungit upp till 1,001,908 centner och efter ytterligare tio år till icke mindre än 1,270,259 centner. Det har vidare visat sig, att under femårsperioden 1874—1878 importen af lefvande djur eller matvaror af djur, spanmål eller produkter deraf i medeltal öfverstigit exporten af samma varor med ett värde af icke mindre än 2,764,000 kronor årligen. — Jag svarar icke för att dessa siffror äro rigtige, det får den göra, som skrifvit dem. — Jag ser vidare att våra klädesfabriker 1866 hade ett tillverkningsvärde af 9,228,900 kronor och år 1878 af 9,083,000 kronor, att våra fabriker för tillverkning af hel- och halfylle hade 1866 ett tillverkningsvärde af 1,238,900 kronor och 1878 deremot — jag ber Herrarne fästa vigt vid denna siffra — endast af 429,000 kronor, o. s. v. Af detta kan man finna, att vi, som för endast 20 år sedan kunde föda oss af hvad landet afkastade och derutöfver sälja af våra alster till utlandet, numera måste

Om tullfrihet
för ost.
(Forts.)

kontant betala lifsmedel från utlandet, och samma är förhållandet med beklädnadsvarorna. Dertill kommer att under perioden 1871—1875 utfördes jernvägsskenor för 102,800 kronor samt maskiner och redskap för 1,150,000 kronor, under det att af den förra artikeln, hvari vår styrka just skulle ligga, importerades för 4,470,835 kronor samt af senare slaget för 11,998,230 kronor. Mine Herrar! man behöfver inför sådana siffror icke vara någon exalterad känslomeniska för att få tårar i ögonen; det behöfves dertill blott att hafva helt vanlig fosterlandskärlek. Nu vill jag icke förneka, att åtskilliga faktorer ingå i och samverka till detta sorgliga förhållande. Man får höra talas om den svenska dåsigheten, begäret att lefva öfver våra tillgångar, vår fåfänga, vårt öfverskattande af allt utländskt och — jag tillägger — icke minst den välbekanta svenska afundsjukan. Men dertill kan ytterligare läggas mycket, som icke bär stämpel af moraliskt lyte, såsom de stora afstånden, den relativt till andra länder glesa befolkningen, brist på kapital o. s. v. Men otvifvelaktigt har väl lagstiftningen och de teorier, man följt, bragt nog mycket inverkat på saken. Teorier må vara rigtiga i och för sig, men det inträffar ofta här i världen att en teori är riktig och sann, men likväl icke kan tillämpas, därför att i verkligheten icke finnas de förutsättningar som erfordras, utan man måste taga förhållandena sådana de verkligen äro.

Detta är i korthet orsaken, hvarför jag intagit den ståndpunkt i tullfrågan, der jag nu ställt mig, för att dervid rösta med ett parti, som visserligen icke eljest vill vidkännas mig såsom fullgod. Man kunde måhända säga mig: nu röstar du med denna majoritet i saker, som för densamma äro af vigt, ty det gäller att få vinsten af landtmannaprodukternas förädlande att stanna inom landet. Detta är afsigten och icke någon rent af galenskapsmessig lystnad att få tull på allting. Men när sedan man kommer till industriella alster, maskiner och sådant, då sviker dig detta parti och går sin egen väg och röstar tullfrihet. Ja, mine Herrar, jag erkänner att om så är, då är jag för min del grundligen lurad, men jag ber då tillika få säga, att då handlar denna majoritet efter ett motiv, som jag icke vill nämna och som jag ännu mindre kan godkänna. Vi hafva, mine Herrar, till tröst och hjälp under vår vandring i detta lifvet, som ofta nog är mödosam, fått en engel från himmelen, och denna engel med leende blick och fladdrande lockar heter *hoppet*. Jag hoppas att det skall icke så ske, som man kunde förutspå. Jag hoppas det icke på grund af den ena klassens medlidande och barmhertighet mot den andra; ty ehuru jag med glädje funnit, att förhärdelsen här icke är större, än att man med rätt god framgång äfven kan tala om sådana känslor, så torde det dock få anses som en vanskligh grund att bygga på, och det är i alla händelser förödmjukande att lefva på människors barmhertighet. Nej — jag hoppas det af Herrarnes förstånd — det är ej möjligt annat än att den, som någon tid deltagit i allmänna värf, så småningom skall

få klart för sig, att om ett rike söndrar sig mot sig sjelft, så var-der det icke bestående, utan hus faller på hus. *Om tullfrihet för ost.*

(Forts.)

Man skall så småningom få klart för sig, att staten icke är en på samma fläck af jordklotet utaf slunpen hopkastad mennisko-massa, utan en lefvande organism, der hvarje del gagnar det hela och derigenom medelbart hvarje del af samhället; att den således närmast kan liknas vid ett maskineri, deri äfven den minsta och obetydligaste del har sin betydelse och icke kan skadas eller förbi-ses utan att det hela lider. Om man nu på det sättet tillgodoser, så att landtmannen får behålla vinsten af förädlingen utaf sina al-ster inom landet, så förbättras hans ställning, och han kan der köpa maskiner och sådant, som industriidkaren har att frambinga, och han kan betala det; och jag förmodar, att han med glädje be-talar till och med litet mera, då han vet, att penningarne stanna i landet. Ty det kommer honom till godo derigenom att i landet bil-das kapital, hvarigenom åter utgifterna till fattigvården minskas och det uppstår en klass af industriidkare, hvilka förmå att bära skat-terna — vore det ock tilläggsbevillning, om det kniper. Och så kommer arbetaren. Det kan väl hända, att under sådana förhål-landen födoämnen kunna blifva något dyrare; men man skall icke föreställa sig, att en sak är dyrare blott och bart därför att den kostar mera penningar, ty det beror på penningetillgången och på penningevärdet. Om en arbetare behöfver — jag tänker mig nu det fallet — 1 krona om dagen att lefva på, men kan förtjena endast 50 öre, så har han 50 öres minus. Men om arbetaren be-höfver betala ut 1 krona 50 öre och kan förtjena 2 kronor, så har han 50 öre i behållning. Nu kan man tänka sig, att detta lyckliga och glädjande förhållande, denna frid och endragt mellan landsbygdens invånare, industriidkaren och arbetaren, att allt detta kommer först — när vi få se »det tusenåriga riket». Ja, det kan väl så hända. Jag ber att i detta afseende få säga Herrarne, att jag för min del icke gör mig några öfverspända föreställningar der-om, att idealet, som strålar så ljusst i fjerran, någonsin skall få skå-das fullfärdigt och förkroppsligadt här på jorden. Men detta hin-drar mig icke att tro, att det är vår skyldighet och pligt att strida och arbeta, så godt vi förstå, för att — vore det också blott med ett tuffjät i sender — närma oss detta ideal. Och kommer den tid, då arbetaren klagat och säger: hade vi nu frihandel, skulle jag få köpa eu vara för det och det priset; nu kostar den så och så myc-ket och det är protektionismens fel, då skall den, som bättre för-stånd eger, säga till honom: det är väl möjligt, att du kunde köpa för bättre pris; men under de förhållanden, som du tänker dig, är det högst sannolikt och troligt, att du icke kunde förtjena de pen-ningarne, utan du hade fått låna penningar eller af staten fått din försörjning; och när så statens kredit tagit slut, hade du måst emi-grera till främmande land. Emellertid, mine Herrar! har jag med detta endast velat låta förstå, att min protektionism har något för-

Om tullfrihet
för ost.
(Forts.)

nuffigt skäl för sig och icke är så komplett galen, som en och annan velat utmåla den. På grund häraf — och jag skulle kunna, såsom en talare yttrade för några dagar sedan, fortsätta huru länge som helst — på grund af hvad jag sagt och mycket, som jag *icke* sagt men *kunde* säga, förenar jag mig med Utskottet.

Herr Gustaf Ericsson: Jag skall försöka att fatta mig kort i samma mån som den siste talaren yttrat sig långt. Den siste värde talaren sade, att arbetarne i den församling, der han skulle blifva herde, skulle i honom hafva en vän. Jag föreställer mig likväl, att de torde betacka sig för den vänskapen och, med tillämpning af ordspråket: bedja Gud bevara sig för sina vänner. Jag för min del kan icke inse att vänskapen skulle ligga deri, att man höjde tullar på sådana lifsförnödenheter, som begagnas likaväl af den fattige som af den rike.

Man säger, att den ost som införes hit i landet icke till någon hufvudsaklig del konsumeras af de arbetande klasserna. Skulle så vara förhållandet, så afser väl tullens åsättande ingenting annat än att höja priset på den inhemska varan. Men hvad blir då följden? Jo, endast att de förmögna inom samhället få skatta 7 öre till staten och den fattiga, arbetande befolkningen 7 öre till producenter!

Jag inskränker mig till att yrka bifall till motionen, och detta hufvudsakligen på de grunder, som den förste talaren anförde.

Herr Hedlund: Vi hafva på ett ögonblick kommit ganska långt bort, ända tillbaka till den tiden, då Adam obehagligt nog såg sig hotad af att behöfva äta ur samma krubba som åsnan; ja, man har till och med låtit oss få en liten förkänning af det tusen-åriga riket. Och dock är det här helt enkelt fråga om — *ost*.

Den ärade talaren på kalmarbänken har, som vi nyss hört, varit utsatt för åtskilliga svåra förföljelser, hvilket för öfrigt lär vara de frommes lott här i världen; och vidare sade han sig under de senare åren endast högst få gånger hafva beträdd predikstolen. Hvad han lidit af förföljelser vågar jag dock tro icke kan hafva varit så farligt, och att döma af hans nyss hållna anförande, så tyckes det mig som han egde ganska mycken predikoöfning, i det afseendet nemligen, att han derunder talade om åtskilligt smått och godt, som egentligen icke alls hörde till saken. Han yttrade jemväl sitt deltagande för de arbetande klasserna, och genast var jag färdig till den förmodan, att han icke ville vara med om ostens fördyrande, gälde det än den småländska prestosten. Men till min stora förundran stannade han vid att yrka tull å denna vara.

Jag bestrider nu att den svenska osten kan hafva något gagn af att tull åsättes densamma, under det jag å andra sidan medgifver, att denna tull icke alltför hårdt drabbar den arbetande klassen. Jag begagnar ogera argument, som icke äro fullt giltiga. Men då man talar om att tullen å lifsförnödenheter försvinner till ett

intet, då dessa upplösas i skorpor, smörgåsar och ostskifvor, så inser jag icke hvarföre man ej kan tala om att upplösa de direkta skatterna på samma sätt, t. ex. i dagar och timmar. Så fördelade reduceras naturligtvis äfven de direkta skatterna till en obetydlighet. Men hopsummeras dessa skorpor och ostskifvor eller dessa dagar och timmar, så är det klart, att de hvar för sig icke blifva någon obetydlighet vidare. Har man verkligen någon ömhet för dessa klasser, som bland sina födoämnen äfven måste räkna osten, men der individer lära finnas, såsom den nyssnämnde talaren på kalmarbänken nämnde, hvilka behöfva 1 krona om dagen för sitt lifsuppähälle, men icke kunna förtjena mera än 50 öre, så bör man väl ock söka undvika allt, som är egnadt att, må vara hur ringa som helst, fördyra ostskifvan.

*Om tullfrihet
för ost.
(Forts.)*

Jag tror emellertid, att vi här endast behöfva hålla oss till det enkla faktum, att tull å ost är obehöflig för jordbrukaren, på samma gång jag, såsom sagdt, medgifver, att för dem, som konsumera ost, tullen derå icke kan vara någon särdeles tung börda. Jag älskar icke att öfverdrifva mina argument. Men hvad jag håller fast vid är, att den stora massan af Sveriges obemedlade befolkning får i indirekta skatter, d. v. s. i tull å kläder och lifsförnödenheter i allmänhet, sammanlagdt betala proportionsvis för hög skatt; och jag vill nu icke att man gent emot denna Kammares majoritet, mot mina vänner i landtmannapartiet, skall kunna, på basen af en sådan obetydlighet som den hvarom här är fråga, säga: »här sen I huru man vill beskatta oss! Man unnar oss icke att få våra lifsförnödenheter för billigt pris, fast man erkänner huru ringa vi kunna förtjena».

Jag vill icke att det moraliska intrycket deraf skall stå kvar inför den stora mängden af svenska arbetare. Jag vill icke att gent emot några obetydliga tullar, en ömklig osttull, humletull och majstull eller en lika ömklig fläsktull, jag vill icke, säger jag, att gent emot alla dessa sammanlagda ömkligheter det moraliska intrycket skall stå kvar, att producenterna af dessa artiklar vilja beskatta den arbetande befolkningen. Detta är mitt hufvudsakligaste argument i denna sak. Man behöfver icke gå till Talmud eller till det tusenåriga riket för att få argument härutinnan.

Jag yrkar afslag å osttullen och bifall till reservanternas mening.

Herr *Svensén* instämde med Herr Hedlund.

Sedau öfverläggningen förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammarén Utskottets hemställan.

Punkten 7:

I sin inom Andra Kammarén väckt motion, N:o 6, hade Grefve *C. M. Björnstjerna* föreslagit, att den för artikeln *tobak*

*Om förhöjd
tull å tobak.*

Om förhöjd tull å tobak. nu stadgade tullavgift måtte höjas i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t i sin till sistlidna års Riksdag i ämnet aflåtna proposition hemställt.

(Forts.)

Med afseende å ifrågavarande artikel hade i nu gällande tull-taxa, i nära öfverensstämmelse med förut förefintliga stadganden, införts följande bestämmelser:

»Tobak:

oarbetad, blad och stjolk	1 kilogram — 1 krona.
arbetad:	
cigarrer och cigaretter	1 kilogram — 3 kronor.
andra slag.....	1 kilogram — 1 krona 20 öre.»

Enligt motionärens förslag skulle nämnda tullsats, 1 krona, 3 kronor och 1 krona 20 öre, höjas till resp. 1:25, 3:50 och 1:50.

Utskottet hade hemställt,

att ifrågavarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

I anledning af denna hemställan, mot hvilken Herrar *A. G:son Bennich* och *W. Croneborg* inom Utskottet reserverat sig, yttrade

Grefve Björnstjerna: Jag beklagar att jag icke kan följa det råd, som lemnades af en representant här midt emot, det nemligen att låta Bevillnings-Utskottet och tulltaxan hvila i fred på sina lagrar. Men då jag är motionär i ämnet, torde det måhända ursäktas mig, att jag för en kort stund upptager Kammararens tid.

Utskottet har på åtskilliga grunder afstyrkt den af mig väckta motionen. Den första af dessa är, att det endast är ett par år sedan den nuvarande tullen å tobak åsattes och att således den stabilitet i tullagstiftningen, hvarom man alltid bör vinnlägga sig, utgör hinder för att nu vidtaga någon förändring. Onekligt är, att stabilitet i tullagstiftningen är nödvändig. Men denna stabilitet gäller väl egentligen skyddstullarne. Det är alldeles gifvet, att en person, som vill nedlägga sitt kapital på en handtering eller en fabriksrörelse, måste kunna beräkna att det skydd, näringen åtnjuter, fortfarande kommer den till del åtminstone under den närmaste framtiden. Men så är icke förhållandet med finanstullar sådana som t. ex. den å tobaken. Sådana tullar måste höjas eller sänkas allt efter som staten är i behof af större eller mindre inkomster, och man kan äfven göra detta utan att den, som införskrifver varan, derigenom lider någon förlust, enär konsumtionen är så stor, att en liten tullförhöjning icke kan inverka på afsättningen. Jag vågar således tro, att den första af Utskottets anmärkningar icke är af någon särdeles stor betydelse. Jag öfvergår nu till ett annat af Utskottets

skäl. Den förhöjda tullen erfordras icke, säger Utskottet. Budgeten skall gå ihop, utan att denna tullförhöjning erfordras. Det är en ganska glädjande nyhet, och jag hoppas, att den icke må slå fel. Derom har jag dock mina stora dubier, oaktadt de besparingar, man genom de gemensamma omröstningarne, efter min förmening föga välbetänkt, gjort i anslagen för landets försvar. Riksdagen har heller ännu icke framskridit så långt, att icke nya behof kunna komma att uppstå till följd af Kongl. Maj:ts framställningar eller af andra förhållanden. Jag anser det således vara ganska oförsigtigt att nu säga, att vi icke behöfva det tillskott, som en tullförhöjning å tobak medför. Här är icke fråga om en *obetydlighet*, såsom t. ex. artikeln kimrök, utan här är fråga om 600,000 kronor, en ganska betydlig summa, och som erhålles utan några egentliga olägenheter. Det finnes nemligen ingen kassaartikel, som med mera skäl kan beläggas med hög tull än tobaken. Den är till sin natur skrymmande, så att den icke lätt lämpar sig för lurendrejeri. Den är allmänt begagnad, men ingen kan påstå att den är en nödvändighetsartikel, såsom t. ex. socker. Jag röker sjelf mycket gerna, det medgifver jag, men jag mär icke sämre, om jag låter bli. Den, som för att undandraga sig den högre beskattningen upphör att röka, skadar sig icke derigenom på något sätt. Tvärtom, jag har hört, att tobaksrökningen lär vara en ohelsosam vana. Utskottets hufvudsakligaste skäl för afslag är slutligen det vanliga talet om, att man icke bör fördyra ett njutningsmedel för den arbetande befolkningen. Jag har nyss hört en ärad talare på göteborgsbänken, i sitt försvar för den direkta beskattningen, säga att den icke skulle drabba tyngre än den indirekta. Jag vågar påstå, att han misstagit sig, och jag är nästan öfvertygad om att större delen af denna Kammarer gifver mig rätt. Jag föreställer mig åtminstone att den lifligaste önskan hos representanterne här är att blifva utaf med de nuvarande direkta skatterna, grundskatter och indelningsverk, samt att i stället likasom i vårt grannland taga ut statens behof genom indirekt beskattning. Det är nemligen icke så, som den ärade talareren på göteborgsbänken sade, att man kan fördela den direkta beskattningen i småbitar. Nej, den går ut på en gång, hela summan i ett tag. Det är just detta som gör den künbarare än den indirekta, som utminuterar under hela årets lopp.

Jag skall nu bedja att få göra en jämförelse mellan den afnig föreslagua tobakstullen och den tilläggsbevillning, som är ifrågasatt. Jag skall taga samma exempel som en föregående talare, nemligen en person som skattar för 600 kronors inkomst. Han betalar således två kronor i vanlig bevillning och en krona i tilläggsbevillning. Denna krona utgår på samma gång som de andra utskylderna, visserligen icke någon stor utgift, men dock en som kan vara ganska obehaglig för en person med så små inkomster. Huru skulle nu saken förhålla sig, om han slapp tilläggsbevillning, men förhöjd tull åsattes å tobak? Jag har tagit mig friheten föreslå femtio öres för-

*Om förhöjd
tull å tobak.*
(Forts.)

*Om förhöjd
tull å tobak.*
(Forts.)

höjning i tullen på hvarje kilogram cigarrer. En af vårt lands mest framstående tobaksfabrikörer har upplyst mig, att det går 200 vanliga cigarrer på en kilogram. Den skattdragande kan således röka upp 400 cigarrer om året, d. v. s. ungefär en cigarr hvarje söcken-dag och två hvarje söndag, innan den förhöjda tobakstullen motsvarar den tilläggsbevillning, som han i annat fall skall erlagga och som utgår på en gång. Röker han, så har han dessutom nöje för sina penningar i stället för det obehag, som den direkta beskattningen alltid medför. Jag finner detta vara ett särdeles slående skäl för min åsigt.

När denna fråga förevar vid sista riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts då aflåtna nådiga proposition, invände man deremot att man icke visste hvad i detta afseende skulle komma att åtgöras i Norge. Vid sådant förhållande vore det farligt att belägga tobak med högre tull hos oss, emedan deraf kunde föranledas obehag vid gränsen, lurendrejeri o. s. v. Jag visste att frågan förelåg vid Stortinget. Då jag har en hög tanke om norrmännens praktiska förstånd, vågade jag yttra att tullförhöjningen säkerligen skulle blifva antagen i Norge. Dåvarande finansministern tviflade, det har sedermera visat sig att jag fick rätt och finansministern orätt. Förslaget om förhöjd tull å tobak blef verkligen antaget i Norge, och ingen norrmän är missnöjd dermed. Detta kommer sig deraf att norrmännen äro ett praktiskt folk, de hafva alltid motsatt sig direkt beskattning och uttaga hvad staten behöfver uteslutande genom den indirekta.

Jag har nyligen läst i en tidning ett roligt svar af en person, som tillfrågades, hvad man menade med indirekt beskattning. Svaret lydde, att det vore ett sätt att plocka en höna, så att hon icke skriker. Om nu staten behöfver inkomster och följaktligen nödgas plocka sin höna, så tycker jag att det är bättre att detta sker på sådant sätt, att hon icke skriker, än tvärtom.

Då jag omöjligt kan finna annat än att en ganska betydlig inkomst erhålles genom den föreslagna förhöjda tullen, och detta utan känbar olägenhet, då vi dessutom sålunda skulle komma i samma ställning som vårt grannland Norge, hemställer jag att Kammaren måtte bifalla hvad jag föreslagit. Jag erkänner dock villigt, att någon liten skilnad förefinnes mellan det af mig framställda förslaget och den i Norge antagna tullsatsen, i det nemligen tullen i Sverige enligt mitt förslag skulle blifva högre å cigarrer, men jag vågar tro att detta är af ingen betydelse, enär dels importen af cigarrer jemförelsevis icke är stor, dels dessa cigarrer äro af dyrbarare beskaffenhet, så att en förhöjd tull å dem kommer att drabba icke de fattigare, utan de mera förmögna klasserna.

Jag anhåller derföre om afslag å Utskottets förslag och bifall till min motion.

Herr Hedlund: Jag ber om ursäkt att jag begärt ordet för att

här ställa mig på Utskottets ståndpunkt, då jag eljest har varit reser-
vant mot Utskottets förslag i åtskilliga punkter. Jag ber att såsom skäl
derför hufvudsakligen få anföra, att likasom jag anser att det vore
origtigt att beskatta sådana lifsmedel, som gå åt i den stora för-
brukningen, så anser jag det äfven vara origtigt att beskatta en del
njutningsmedel af relativt oskadlig beskaffenhet, som komma den
stora allmänheten till godo. Jag vet att det finnes personer, som
säga, att alla njutningsmedel kunna och böra beskattas, ty de äro
öfverflödsvaror. Jag delar dock icke denna uppfattning. Vi, som
lefva i lyckligt lottade förhållanden, vi här i denna församling, som
kunna sägas lefva i lifvets solsken, vi skola akta derpå, att de djupa
sambällslagren hafva så få njutningsmedel. Jag kan icke förena mig
med dem, som säga att det är öfverflöd att hafva dessa få njutnings-
medel, och jag kan icke finna mig i den åsigt, att människan icke bör
hafva tillfälle till någon liten glädje i lifvet. Fastmera torde det
icke vara en oviktig sak att hafva tillfälle till en sådan vederqvick-
kelse efter dagens vedermödor, och för min del kan jag icke missunna,
utan ser tvärtom med fägnad den trötte mannen komma med sin
tobakspipa i munnen eller snusdosan i hand och hafva sin veder-
qvickelse af tobaken, låt vara att njutningen äfven är inbillad, ty
inbillningen spelar här en stor roll. Jag kan icke missunna honom
detta, jag upprepar det ännu en gång, och säger inom mig: »du har
verkligen så litet att fröjda dig åt här i lifvet, må åtminstone denna
glädjen ej missunnas eller fördyras för dig.»

Den siste talaren har fört in frågan på basen af direkta och
indirekta skatter och har velat tolka mitt yttrande såsom om den
direkta beskattningen för mig vore en angenäm sak.

Jag får då upplysa att jag anser den direkta skatten ganska
oangenäm. För hvarje gång jag skall betala densamma — och jag
har rätt mycket att erlægga — sker det med en rätt obehaglig kän-
sla. Då jag likväl håller på densamma, sker det derföre att den di-
rekta beskattningen visserligen för ögonblicket kännes hårdare, men
den kännes likasom en åderlätning, jemförd med en stilla utsvett-
ning från människans hela lekamen. Den senare känner man vis-
serligen icke så mycket af, men kroppen förtvinar så småningom.
Då jag får en åderlätning, tycker jag visserligen att det är obehag-
ligt, men erhåller på samma gång en varning att icke utsätta mig
oftare derför och blir betänkt på att lefva så att densamma icke
behöfver återupprepas. Då kommer jag till det andra argumentet
och säger till staten: »hushålla med dina medel så, att du icke be-
höfver taga ur dina fattiga medborgares fickor så mycket att de få
en stilla tvinsot i faggorna.»

De direkta skatterna äro bra, derföre att de lära vissa personer
sparsamhet, de der tycka att det icke är så noga med statens ut-
gifter, då medlen dertill tagas från bränvin, tobak och dylika be-
skattningsföremål. Vi skola akta oss för att drifva upp statsut-
gifterna så högt, att vi behöfva för mycket anlita dessa skattekällor.

*Om förhöjd
tull å tobak.
(Forts.)*

Om förhöjd tull å tobak. Detta är orsaken, hvarför jag föredrager den direkta beskattningen framför den indirekta.

(Forts.)

Hvad nu norrmännen angår, är det mig ett nöje att höra det den ärade talaren anser dem vara ett så praktiskt folk, men för min del får jag säga att, då norrmännen lagt hela sin statsinkomst på den indirekta beskattningen, medgifver jag visserligen att de, som hafva beskattningsmakten i sin hand, äfven i den delen handlat *praktiskt*, men tror dock att de tagit för liten hänsyn till de djupare samhällslagren, som derigenom få betala allt för mycket.

Jag vill som sagdt icke öka denna skatteform längre, enär Sverige redan står högt på den skala, som lagt statens inkomster på indirekta beskattningsföremål, såsom brännvin, tullar å tobak och lifsförnödenheter m. m., och jemförelsevis litet på den direkta.

En aktad vän här till höger frågade på förmiddagen: »hvar skall staten taga sina inkomster ifrån, derest man icke får taga dem genom indirekta skatter?»

Härpå svarar jag: »Må staten taga dem ur en ganska stark källa, och denna källa kallar jag förmögenheten; den har makt att bära skatten, må den ock betala.»

Att närmare utveckla denna fråga är här icke platsen, och jag skall heller icke upptaga Kammaren dermed, men utom att tobakstullen har en sådan förmåga att ingripa i ett för hela svenska folket gemensamt njutningsmedel, har den också den egenskapen att vara en skyddstull, en skyddstull nemligen för den svenska tobaksodlingen.

Jag begagnar mig nu af tillfället att lemna ett litet svar till talaren på elfsborgsbünken, som i förmiddags räknade mig icke till merit utan tvärtom till last att hafva inverkat för läggande af skatt på den svenska hvitbetsodlingen och ansåg det orimligt att så beskatta en svensk produktion. Jag bestrider att någonsin hafva varit med om att lägga skatt på denna inhemska produktion, och så vida han vill vara upprigtig, måste den ärade talaren medgifva, att han misstagit sig. Jag har nemligen aldrig velat lägga skatt på hvitbetsodlingen, men har heller icke velat borttaga den svenska råsockertullen. Skälet dertill var, att om staten behöfver fyra miljoner i inkomst af sockertullen, bör denna skatt icke tagas bort, derför att tjugu tusen tunnland jord skulle producera hvitbetor.

Skatten är för öfrigt icke lagd på *hvitbetsodlingen*, utan på fabrikationen af hvitbetssockret, och icke lärer väl någon komma till den svenske hvitbetsodlaren på samma sätt som till den franske tobaksodlaren och räkna antalet stånd på marken. Det är icke fråga härom.

Först när hvitbetorna förvandlas till socker, blifva de underkastade beskattning, icke till den höjd, som motsvarar råsockertullen, utan långt derunder. Den är icke mer än ungefär hälften af den skatt, som är lagd på råsocker, eller, med andra ord, här finnes fortfarande en *premie* för hvitbetssockertillverkningen.

Hvad beträffar yttrandet, att hvitbetsodlingen gått under till följd af denna skatt, får jag säga, att sådant icke blifvit påstådt inom Bevillnings-Utskottet. Då några oförståndiga tyskar, lockade af den ännu kvarstående premien, här anlade hvitbetsodling och företaget sedermera icke lyckades, så var detta icke skattens fel, utan felet är att söka i den omständigheten, att jordmånen icke var lämplig för dylik odling. Så var förhållandet med hvitbetsodlingarne vid Ljung, Kinnekulle och Halmstad. Det är endast i Skåne som hvitbetsodlingen bär sig.

Om förhöjd tull å tobak.
(Forts.)

Jag har tagit upp detta ämne äfven därför, att det nära berör tobakstullen. Höj ännu mer tullen på tobak, och det skall icke dröja länge, förr än man skall säga, att vi böra lägga skatt på den svenska tobakstillverkningen. Hade jag, då jag för något mer än ett tiotal af år sedau väckte min motion, vetat, att faran icke var större, än den sedermera visat sig vara, skulle jag icke hafva väckt motionen. Men jag trodde på de förespeglingar, som då gjordes om, att hvitbetsodlingen under gynsamma förhållanden skulle gifva ett lyckligt resultat, och ansåg därför, att staten icke borde gå miste om en inkomst af fyra millioner kronor.

Jag har begagnat tillfället för att få uttala detta, emedan jag så väl inom som utom denna Kammare hört sägas, att det var skatten på hvitbetssocker som förstörde hvitbetsodlingen i landet. Detta vill jag på det bestämdaste förneka.

Hvad tullen å tobak beträffar, tror jag att vi redan satt den så högt, att åtskillig våda i afseende på smuggling kunde uppstå, om den ytterligare höjdes.

Jag skulle kunna hafva ännu mer att säga rörande denna fråga, men då jag redan allt för länge upptagit Kammarens tid, skall jag inskränka mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag skall icke inlåta mig på den ändlösa frågan om den direkta eller indirekta beskattningens företräde, utan har endast begärt ordet för att söka i någon mån förtaga intrycket af den siste ärade talarens varma, vackra och från en viss synpunkt äfven riktiga ord, som gingo ut derpå, att man icke allt för strängt bör beskatta de bland de obemedlade klasserna allmännast förekommande njutningsmedlen. Jag skall be att få taga fasta på detta hans yttrande, då vi komma till frågan om en ny ölskatt och en väsentligen höjd skatt på bränvin, hvilka frågor torde gifva bättre tillfälle och giltigare anledning att tänka och tala så som den ärade talaren gjort i nu förevarande fråga. Ty der hafva vi tvenne njutningsmedel, som — må det uttrycket förlåtas mig — också äro *näringsmedel*. Då torde det vara mer angeläget att tillgodose de mindre bemedlade klassernas intresse än nu, då det endast gäller en artikel, som icke ur *någon* synpunkt kan betecknas såsom annat än ett rent njutningsmedel. För öfrigt fans redan i fjor ett annat och bättre tillfälle att se de obemedlade klasserna till godo,

*Om förhöjd
tull å tobak.*
(Forts.)

men den ärade talaren tycktes då icke lägga i dagen samma varma intresse som nu för dessa klasser. En ärad motionär hade nemligen i denna Kammare föreslagit upphäfvandet af en af våra många förhatliga, barbariska personliga skatter, nemligen den personliga skyddsafgiften. Motionären fick, när ärendet förekom i denna Kammare, icke någon annan hjälp för sitt förslag än det svaga understöd, jag kunde lemna honom. Bevillnings-Utskottet afstyrkte motionen bland annat och hufvudsakligen på den grund, att statskassan icke kunde undvara de 6- eller 700,000 kronor, som ur nämnda skattekölla inflöto. Samtidigt afstyrkte detta samma Utskott ett förslag, hvarigenom statsverket skulle kunna af tobakskonsumtionen vinna en inkomst till motsvarande belopp. Jag frågar: finnes det väl något sammanhang i en dylik tankegång, och huru förhåller det sig i sjelfva verket med det så mycket omordade intresset för de mindre bemedlade klasserna, då man tvekar att lägga en något förhöjd skatt på ett rent njutningsmedel, fastän det derigenom skulle blifva en möjlighet att taga bort en annan skatt, som företrädesvis för dessa mindre bemedlade måste kännas tryckande?

Det kan väl, Herr Talman, råda mycket olika åsichter om, hvilken utgången må varda af den nu pågående utredningen af de med hvarandra sammankopplade frågorna om vårt skatteväsende och vårt försvarsväsende. För min del vill jag emellertid uttala den förhoppning, att resultatet skall varda sådant, att vi komma att se oss tvungna att uppsöka nya inkomstkällor; jag menar härmed, att jag hoppas, det utgången skall blifva sådan, att vi få ett för landet betryggande försvar, och då vilkoret för ernående af ett sådant resultat är upphäfvande af åtskilliga skatter, som nu inbringa rätt betydliga belopp, så skulle följden häraf blifva, att vi till ersättande af denna förlust måste uppsöka andra inkomstkällor. Och då erbjuder sig såsom en mycket naturlig och gifvande källa en högre beskattning på tobak — det är en åsigt som för hvarje dag gör sig allt mera gällande. Om det skulle kunna låta sig göra att utesluta i form af tullavgift uttaga af tobakskonsumtionen de erforderliga beloppen, så vore detta ett resultat, hvartill vi hade all anledning att lyckönska hvarandra och landet. Men på hvad sätt kunna vi hoppas vinna målet? Den väg, som motionären här föreslagit, anser jag i sådant afseende vara synnerligen lyckligt funnen; ty endast genom att småningom, successivt, höja tobaksskatten, lär det gå för sig, om det öfver hufvud är möjligt, att nå det af mig nyss antydd målet, nemligen en blott såsom tull utgående, väsentligt ökad inkomst af tobaken. Ty må vi aldrig inbilla oss möjligheten af att på en gång fördubbla eller tredubbla tobakstullen.

Bevillnings-Utskottet har i sin visserligen vackra, men här något obefogade omsorg om de mindre bemedlade klasserna, såsom ett skäl för sitt afstyrkande äfven anført, att en tobakstullbeskattning efter kvalitet skall vara förenad med nästan öfverstigliga svårigheter. Detta torde väl icke vara så alldeles riktigt, utan lär man väl äfven

i fråga om denna artikel kunna i någon mån genomföra en dylik beskattning. En säker väg att nå detta mål vore att göra tobakstillverkningen till ett monopol, men detta är en utväg, hvarom det ej lär vara värdt att tala hos oss. Det gifves äfven en annan utväg, för hvilkens beträdande icke torde möta några synnerliga betänkligheter. I 1857 års och efterföljande tulltaxor äro visserligen blad och stjelk af tobak assimilerade och draga samma tull, men i den näst föregående af den 4 December 1854 äro de båda slagen af oarbetad tobak, blad och stjelk åtskilda och draga olika tull, resp. 7 och 4 skilling banko per skålpund. Efter hvad jag förvissat mig om, genom att rådfråga erfarna personer, som bättre än jag känna till dessa saker, lär det icke vara någon nämnvärd svårighet att återgå till de bestämmelser i detta hänseende, som voro gällande före 1857 års tulltaxa, och derigenom skulle vi i icke oväsentlig mån närma oss önskningsmålet af en beskattning efter kvaliteten. Om man derföre, såsom jag, är öfvertygad, att vi i eu icke aflägsen framtid omöjligen kunna undvika en betydligt ökad beskattning på tobak, och om man icke vill tillgripa vare sig tobaksmonopolet eller andra, än mer besvärliga skatteformer, så torde det vara skäl att, ju förr dess hellre, beträda den väg, motionären här anvisat, att successivt höja tullen och se till, huru långt man, i det man efter hand vänjer både konsumtion och fabrikation vid en mycket hög skatt, på den vägen kan komma. Kanske skulle det då visa sig, att man kan undvika andra, vida förhatligare beskattningsformer.

Det är af dessa skäl, Herr Talman, som jag tillåter mig anhölla om afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Lyttkens: Då det nästan synes blifvit en vana att här under behandlingen af tullfrågorna äfven tala om hvarjehanda, som icke så alldeles hör till saken, så skall jag äfven med Kammararens tillåtelse till besvarande upptaga ett yttrande af talaren på göteborgsbänken. Han yttrade, att det var det sätt, hvarpå hvitbetsodlingen här i landet bedrefs, som gjorde att denna industri gick under, men att deremot den accis, som pålades denna näring, deri icke hade någon del. Detta hans påstående är väl dock icke så alldeles enligt med verkliga förhållandet. Väl må det vara sant, att hvitbetsodlingen att börja med hade att kämpa med hvarjehanda svårigheter, men lika säkert är att det var accisen, som gaf hvitbetssockertillverkningen i vårt land dödsstöten. Ingen landtbrukare odlar hvitbetan till annat ändamål än för sockerberedning, ty till foder hafva vi vida tjenligare växter. Då denna accis pålades hvitbetan, då den användes i sockerfabriken, var odlingen deraf ännu ny, och vi hade ännu icke den erfarenhet och kunskap, som erfordrades för att odla denna växt under den höga beskattning den blef underkastad. Vi hade behof att få vara i fred och ro för denna accis, till dess vi hunnit derhän, att vi med produktionen af denna växt kunde i det närmaste

*Om förhöjd
tull å tobak.*

(Forts.)

tillgodose och uppfylla behovet af socker inom landet; till dess hade det varit tids nog med påläggande af skatt derå. Emellertid, och just när denna industri började något allmännare införas, så kom beskattningen — i hvilken afsigt, om för att skaffa staten inkomster eller för annat ändamål, det vågar jag icke bedöma — men resultatet blef det, att vi slog i hjel hvitbetssockerodlingen. Här har sedan talats om direkt och indirekt beskattning, och det har jemväl varit fråga om den s. k. tilläggsbevillningen, hvilken senare skulle, enligt en talare å vermlandsbänken, utgöra det nya stats-skicket arcanum i finansielt afseende; det är ett misstag af honom, men att det är ett arcanum, som skulle vid de gemensamma voteringsringarne åstadkomma, att man skulle få en och annan att nedlägga ett nej i voteringsurnan, har erfarenheten utvisat synnerligen i år, och därför är det icke allenast rättvisast utan äfven klokast att icke lägga allt på den indirekta beskattningen. Jag delar helt och hållet den siste talarens yttrade mening angående förhatligheten af de personella skyddsafgifterna. Vilja vi skydda den arbetande befolkningen, så böra vi först och främst taga bort dessa oerhördt mångfaldiga personella afgifter. Vi hafva den personliga skyddsafgiften, mantalspenningarne, personlig sjukvårdsafgift, fattigvårdsafgift, folkskoleafgift, afgiften för barn i skolåldern, kommunala utgifter af hvarjehanda slag, med ett ord: en massa af personella afgifter, som träffa arbetaren, hans hustru och barn, och de arbetande klasserna kunna därför med rätta anses vara relativt högre beskattade än de, som drabbas af tilläggsbevillningen. Men när det en gång blir fråga om att staten behöfver penningar och ovilkorligt behöfver dem, då, säger jag, man en gång kommer derhän, att man skall borttaga någon eller några af dessa, från uråldriga tider qvarstående orättvisa skatter, då må det vara tid att tillgripa denna tobakstull. Men om vi nu, då det icke visat sig att staten ovilkorligen, för fyllande af sina behof, nödgas begagna sig af denna utväg, pålägga en dylik tull, så beröfva vi oss möjligheten för framtiden att fylla de behof, som då kunna yppa sig. Att nu, innan sådana behof förefinnas, fastställa tullar sådana som dessa, kommer otvivelaktigt att leda dertill, att de sålunda inflytande medlen användas till mer eller mindre nyttiga ändamål.

Då således staten icke för närvarande behöfver pålägga en ökad beskattning, så röstar jag för, att man icke må bifalla den här ifrågasatta ökade tullsatsen; deremot, och då staten en gång deraf blir i behof, skall jag icke, ifall jag då har talan här, underlåta att understödja de framställningar i detta hänseende, som må varda af behovet påkallade. För närvarande yrkar jag emellertid bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Herr Herslow: Med den ärade talaren på stockholmsbänken är jag alldeles ense i afseende på utgångspunkten för hans anförande. Jag känner för min del inga lämpligare skatteobjekt än tobak och sprit. Det må vara en sanning, att de äro mycket använda njut-

ningsmedel för den stora arbetande klassen af landets befolkning; men just deri att de äro njutningsmedel och att de äro allmänna ligger deras egenskap att kunna på en gång lemna ett betydligt statsbidrag och samtidigt mindre än andra sådana bidrag behöfva framtingas, utan de, så att säga, frambäras frivilligt till statskassan. Deremot är jag icke ense med honom derutinnan, att tidpunkten för en ny tullförhöjning å tobak nu skulle vara inne. Den betänklighet, som talaren på göteborgsbänken nyss framhöll mot en sådan åtgärd, är nemligen vida mera berättigad, än de, hvilka icke äro förtrogna med tobaksfabrikationen, antagligen kunna föreställa sig. Har man tänkt på hvarthän en sådan tullförhöjning närmast skulle föra? Den ökade tullbevillning å tobak, som för 2 år sedan beslöts, har haft den effekt, att samma qvantitet svensk tobak, som man förr betalade med 3 å 4 kronor, nu betalas med 8 kronor. Då man nu erinrar sig att produktionskostnaderna här äro desamma, antingen jag får 4 eller 8 kronor för produkten, så är klart, att egaren af ett tunnland till tobaksodling lämplig jord med ett slag fått sin inkomst deraf tredubblad. En betydlig del af den ökade skatt, som landet i förfölj åtog sig, går sålunda icke, såsom meningen var, till statskassan, utan till innehafvarne af våra svenska tobaksplantager. Kan det då vara skäl att till förmån för en viss mycket liten samhällsklass ytterligare höja denna tull? Tobaksplantan är af beskaffenhet, att den icke med fördel kan odlas annat än på mycket få ställen i riket, och äfven der jordmänen är lämplig till odling, kan denna odling dock icke genast med fördel ega rum; jorden behöfver en ganska lång tid egnas åt denna kultur, innan den ger riklig afkastning. Först så småningom kan ny jord dragas in i denna kultur. Under tiden åtnjuta de gamla odlarne oskäligen premier ur statskassan genom dessa höjda tullar.

Det torde således blifva nödvändigt att, innan förhöjning af tobakstullen eger rum, verkställa sorgfälliga undersökningar af dermed sammanhängande förhållanden och utröna, huruvida icke den svenska tobaksodlingen bör till staten återbära något af den stora vinst, hon erhåller genom förhöjda tullar. Följden blir eljest, dels att några få producenter rikta sig på den stora allmänhetens bekostnad, dels att år för år den inhemska tobaksodlingen vidgar sig i stor skala. Så har redan skett. Qvantiteten producerad svensk tobak var under förlidna år *betydligt* större än förr. Man har således redan genom den sista tullökningen fått så mycket mindre qvantiteter af utländsk tobak att beskatta. Sålunda: för producenten större vinst, för konsumenten sämre vara. För högre pris än vi förr rökte fin virginiatobak, få vi nu nöja oss med den sträfva plantan från Åhus.

Alltså: jag motsätter mig ej i princip en förhöjd tobakstull; men innan detta sker, önskar jag en fullständig utredning af regeringens. Såsom frågan nu föreligger, skulle det vara en orättvisa att bifalla motionen; ty det vore detsamma som att på allmän be-

Om förhöjd
tull å tobak.
(Forts.)

Om förhöjd
tull å tobak.
(Forts.)

kostnad gifva en ytterligare skänk åt dem, som så nyss erhållit en briljant present genom vår tullagstiftning. På denna grund röstar jag för bifall till Utskottets hemställan.

Grefve Björnstjerna: Jag skall endast yttra ett par ord till bemötande af de anmärkningar, som blifvit framställda mot min motion. Jag kunde dervid börja med att säga till den värde representanten från Göteborg ungefär detsamma, som han yttrade till talaren på kalmarbänken. Herr Hedlund sade nemligen: »här är icke fråga om bibeln, utan om *ost*». Jag skulle vilja säga: här är icke fråga om hvitbetor, utan om *tobak*.

Det var emellertid mycket smickrande för mig, att min motion egentligen icke föranledt andra anmärkningar från Herr Hedlunds sida än en fruktan för smuggeri. Besynnerligt nog har hvarken jag och troligen icke Herr Hedlund heller hört talas om smuggling i Norge, ehuru den ifrågavarande tullen der finnes. Det mest slående skäl för afslag å min motion skulle naturligtvis ligga i det vackra talet om huru förtjust Herr Hedlund var att se den fattige arbetaren efter dagens tunga och hetta sitta med tobakspipan i munnen, etc. etc.; men jag ber få fästa hans uppmärksamhet derpå, att arbetaren äfven med den af mig föreslagna tullförhöjningen skall komma att gå aldeles lika mycket som förut med pipan i munnen, enär jag ganska tydligt visat, att man kan röka upp ända till 400 cigarrer om året utan att derföre behöfva erlägga till staten mer än en enda krona. Ingen torde kunna uträkna, med hvilket bråk af ett öre den förhöjda tullen kommer att öka priset på en pipa tobak. Således: hela detta talet om »den fattige arbetaren» är helt enkelt fraser, för att icke begagna ett ännu sannare uttryck. Det har aldrig fallit mig in att, såsom den värde representanten påstått, säga att den indirekta beskattningen är angenäm. Jag har endast jämfört den direkta och den indirekta beskattningen med hvarandra, och i detta hänseende tror jag att alla skola erkänna, att de föredraga den sistnämnda.

Den siste ärade talaren deremot har visserligen medgifvit, att skatt på tobak vore mycket lämplig; men, besynnerligt nog, har han tagit upp en sats, som jag icke väntat få höra från hans sida, den nemligen att ingenting borde här vid lag göras förr än en komité fått utreda saken. Jag trodde icke att han var någon vän till sådana der »utredningar», som vanligen aldrig utreda någonting. Då jag icke kan inse gagnet och fördelen deraf, utan anser saken i och för sig tillräckligt klar, tillåter jag mig fortfarande yrka bifall till min motion.

Herr A. P. Danielsson: Då motionären tyckes hafva såsom hufvudskäl för sitt förslag anfört, hurusom den särskilda tilläggsbevillningen skulle komma att svårt drabba vissa samhällsklasser, så förefaller det mig underligt, att han ännu vidhåller sitt förslag un-

der de förändrade förhållanden som inträdt, hvarigenom, på sätt Utskottet antyder, den ökade statsinkomst, som med förevarande motion afses, vid en närmare utredning af statsverkets tillstånd och behof skall befinnas icke vara af behofvet påkallad. Det skäl motionären vidare anförde — eller att man kan undvara ett njutningsmedel — må vara sant; men jag hemställer till honom och alla dem, som skulle drabbas af tilläggsbevillningen, huruvida de icke skulle kunna undvara ett och annat njutningsmedel och derigenom göra denna tilläggsbevillning föga känbar. Här har så många gånger talats om att man ville lindra den fattige arbetarens utgifter — nåväl, här är ett tillfälle dertill, och må vi begagna oss deraf. Jag tror således, att vi mycket väl och på goda grunder kunna bifalla Utskottets afstyrkande hemställan.

*Om förhöjd
tull å tobak.
(Forts.)*

Herr J. Johansson i Bergsäng: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid; men med anledning deraf att här talats något om det behof, som skulle kunna i framtiden uppstå af ökad beskattning å tobak, vill jag endast gifva till känna, att det icke varit för Utskottet obekant, att undersökningar i sådan syftning påginge, men att de förhållanden och de resultat, hvartill dessa undersökningar hittills föranledt, för närvarande icke lämpligen synts kunna intagas i Utskottets betänkande. Detta var också ett af de skäl, hvarför Utskottet ansåg sig icke böra tillstyrka att något afseende fästes vid motionärens förslag, utan ansåg Utskottet att öppen handlingsfrihet borde vara Riksdagen lemnad för framtiden, i fall, för genomförande af viktiga skattereformer, något behof af ny eller ökad beskattning på tobak skulle göra sig gällande. Jag har endast velat omnämna dessa omständigheter till den kraft och verkan de kunna hafva och tror att Kammaren gör bäst, om den nu bifaller Utskottets betänkanke i den föredragna punkten.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å samma hemställan, motionärens förslag måtte varda antaget; och förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 7:de punkten af dess Betänkande N:o 4,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets förevarande hemställan, bifallit Grefve Björnstjernas i ämnet väckta motion.

Omröstningen företogs och visade 133 Ja mot 37 Nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

Punkten 8:

*Om tullfrihet
för tändstickor
och tändsvamp.*

Rörande artiklarne *Tändstickor* och *Tändsvamp* innehåller nu gällande tulltaxa följande bestämmelser:

»*Tändstickor*, jemväl af annat material än trä, äfvensom tändsvamp, närmaste emballagets vikt inberäknad 1 kilogram — 5 öre.»

Uti en inom Första Kammaren väckt, till Utskottet hänvisad motion (N:o 27) hade Herr *O. Ljungqvist* föreslagit, att ofvan anförda bestämmelser måtte ur tulltaxan utgå, samt tändstickor och tändsvamp således hädanefter vara vid införsel tullfria.

Utskottet hade, i anledning af nämnda motion, hemställt,

att rubrikerna *Tändstickor* och *Tändsvamp* i tulltaxan måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»*Tändstickor*, jemväl af annat material än trä, äfvensom
Tändsvamp fria.

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr *E. G. Boström*, hvilken jemte Herrar *P. C. Reutersvärd*, *J. Sääf*, *Pehr Ericsson*, *J. F. Fredricson* och *G. H. Stråle* inom Utskottet reserverat sig vid förevarande punkt och som anförde: Herr Talman! Mine Herrar! Jag skall för min del anhålla om afslag å Utskottets förslag i denna punkt, så att den ifrågavarande rubriken i tulltaxan bibehålles oförändrad. Efter de beslut Kammaren redan fattat, skulle ett bifall till denna punkt innebära en stor inkonsequens, och då vi i alla öfriga punkter bibehållit tulltaxans bestämmelser alldeles oförändrade, kan det icke vara något skäl att göra ändring i denna. Herr *Ljungqvist* har i sin motion egentligen stödt sig på några uttalanden i Tyskland med afsende å Sveriges högre tullsats å tändstickor och trott att man skulle kunna befara, att importen af svenska tändstickor till Tyskland derigenom skulle förhindras. För min del tror jag att denna farhåga är alldeles öfverdrifven och gripen ur luften. Litet hvar af Herrarne har sig bekant, att för ungefär tre år sedan en stor strid pågick i Tyskland i denna fråga. De tyska myndigheterna ville behandla tändstickor såsom träarbete och till följd deraf belägga dem med hög

tull för att sålunda omöjliggöra införseln af denna artikel. Men genom riksstyrelsens beslut blef detta förfaringssätt förbjudet. *Om tullfrihet för tändstickor och tändsvamp.*

Icke heller finner jag anledning att tro, att om Sverige toge bort tullen på tändstickor, Tyskland skulle fästa sig dervid. Utskottet tror icke ens sjelft derpå. Mig synes gifvet, att i så fall tyskarne skulle resonnera sålunda: här se vi ett land, hvars fabrikation tagit upp sig, så att ingen täflan med det är möjlig; nu taga de bort tullen sedan deras fabrikation nått en så stor utsträckning, och framgår häraf, att en åtgärd sådan som den föreslagna mycket väl kan gifva tyskarne anledning att öka sin tullsats.

I finansielt hänseende är saken af ingen betydelse.

På alla dessa skäl anhåller jag om afslag å Utskottets betänkande.

Herr Sääf: Utskottet har också vid denna punkt gjort en svår afvikelse från sin egen, i början af betänkandet uttalade mening derom att, då hela vår tullagstiftning för närvarande är föremål för utredning af en för detta ändamål tillsatt komité, alla svårare rubbningar i det bestående böra för närvarande undvikas. Derför har jag också jemte andra reserverat mig i denna punkt, der tändstickor och tändsvamp föreslås till tullfri införsel. Denna artikel har af gammalt varit åsatt en tullsats af 2 öre pr skålpund, och det var icke längre sedan än förra riksdagen densamma var föremål för förnyad pröfning och ansågs böra bibehållas endast med de förändringar, som öfvergången till metersystemet föranledde, hvarför den nu utgör 5 öre pr kilogram. Det är nu denna tullsats, som väckt motionärens förskräckelse, då han funnit att den är högre än den motsvarande tyska. Han befarar, att Tyskland efter vårt exempel skall höja tullsatsen å tändstickor, hvilket skulle inverka hinderligt och skadligt på exporten af svenska tändstickor till Tyskland. För att nu förekomma detta, föreslår motionären icke en nedsättning till det belopp, som den tyska tullsatsen utgör, eller 3 riksmark per 100 kilogram, utan en fullständig strykning af tullsatsen. Oaktadt således motionären grundat sin framställning endast på en ren inbillning och en lös förutsättning, har Utskottet likväl lemnat honom fullt understöd, och såsom skäl härtill åberopat dels den stora exporten af svenska tändstickor, hvaraf ungefär $\frac{1}{6}$ skulle gå till Nordtyskland, och dels de farhågor Utskottet i likhet med motionären hyser för att en förhöjd tull i Tyskland skulle försvåra vår export af denna artikel. Af den nuvarande stora exporten drager vidare Utskottet den slutsatsen, att den svenska tändstickstillverkningen nu mera skulle vara oberoende af den inhemska marknaden. Ja, detta kan nog vara sant hvad beträffar en eller två de största fabrikerne, hvilkas målsman motionären tyckes vara, men i afseende på de mindre försigkomna, som ännu icke hunnit anknyta så vidsträckta förbindelser med utlandet, håller detta påstående icke streck, och likväl bör man väl också låta dem få existera och hafva sin

Om tullfrihet för tändstickor och tändsvamp. marknad ostörd inom landet, i synnerhet som man vet att många befinna sig i en ganska svag ställning. Jag anser således, att detta skäl icke förtjenar något afseende.

(Forts.)

Hvad åter beträffar *farhågan* för en ogynsam tullagstiftning i Tyskland, så äro motionärens skäl därför alldeles obestyrkta. Skulle för öfrigt ett sådant skäl vinna giltighet, blefve det hädanefter utländska förhållanden, icke våra egna, som vore att taga hänsyn till vid bestämmandet af vår tulltaxa, något som skulle göra all själfständig och fosterländsk tullagstiftning rent omöjlig. Det sammanhang, som möjligen skulle kunna ega rum mellan motionärens farhågor och den tyska tullagstiftningen, torde icke vara att söka anorstädes än i sjetten paragrafen af den tyska tulltaxan, hvilken också tyckes hafva föresväfvat motionären. Denna tulltaxa är utfärdad den 15 Juni 1879, således den senaste i Tyskland. Jag tillåter mig att i öfversättning meddela innehållet af ifrågavarande paragraf. Den lyder sålunda:

»Varor, hvilka komma från stater som behandla tyska fartyg eller varor ogynsammare än andra staters, kunna, så vida traktatsbestämmelser ej hindra, belastas med en tillökning ända till 50 % af den stadgade införelafgiften.

Uppbörden af denna tilläggsafgift anordnas efter förbundsrådets medgifvande genom en kejsarlig förordning. Denna anordning skall genast meddelas åt Riksdagen eller, om denna icke är samlad, vid dess nästa sammanträde.

Den skall upphävas om Riksdagen icke ger sitt bifall dertill.»

Herrarne finna således, att här är fråga om en 50 procent förhöjning af en tullafgift. Men denna förhöjning gäller endast för sådana varor, som komma från länder, hvilka hafva olika bestämmelser för olika stater, och som Herrarne veta, hafva vi icke några sådana differentialtullar. Den af motionären fruktade förhöjningen saknar sålunda hvarje stöd i denna paragraf af den tyska tulltaxan.

På grund af hvad jag nu anfört ber jag Herrarne afslå hvad Utskottet här föreslagit, på det att tullsatserna på tändstickor och tändsvamp må förblifva oförändrade.

Herr Hammarberg: Jag skall inskränka mitt yttrande till de få orden, att jag anser saken vara för litet utredd för att man skulle kunna bifalla hvad Utskottet här föreslagit. Med all aktning för motionären, på hvars uppgifter Utskottet stödt sig, tror jag att det vore betänkligt att på så lösa grunder, som här föreligga, helt och hållet stryka ifrågavarande tullsatser, hvarför jag för min del yrkar afslag på Utskottets betänkande och bibehållande af de nuvarande tullsatserna.

Herr Hedlund: Herr Talman! Här har inträffat det egenomliga förhållandet, att fabrikanterna sjelfve på det allra ifrigaste

uttalat såsom sin önskan att blifva qvitt denna tull, och det af den orsak, att den verkar menligt på deras tillverkning. Det synes mig vara något starkt, att de, som äro vänner af svensk industri, skola *mot* en sådan af denna samma industris idkare uttalad önskan vilja bibehålla denna tull. Jag behöfver icke säga mera, för att den svenska industriens, att icke tala om det *svenska arbetets*, vänner ej borde spilla ett ord mera för att få denna fabrikanternas önskan uppfylld.

*Om tullfrihet
för tändstickor
och tändsvamp.*

(Forts.)

Jag vill icke ytterligare förlänga diskussionen, ty då skulle snart protokollet öfver densamma blifva dyrare än hela den inkomst, som tillflyter staten genom tullen på ifrågavarande artikel.

Herr E. G. Boström: Jag vill endast upplysa, att det är en fabrikant af *gråpapper* och *takpapp*, icke af tändstickor, som väckt motionen.

Herr J. Johansson i Bergsäng: Hvad den siste ärade talaren upplyste är nog riktigt, men jag skall be få nämna, att enligt hvad motionären nämnt för mig i afton, har det varit på en speciel begäran af en tändsticksfabrikant, som han väckt denna motion. När så är förhållandet och då, i motsats till hvad en ärad talare på göteborgsbanken yttrat, den utredning, som förekommer i Utskottets betänkande, är hemtad ur *officiella* handlingar, nemligen Kommerskollegii berättelse, samt dessa handlingar visa att exporten af tändstickor under åren 1875—1879 utgjort mellan 16 och 21 millioner skålpund om året, deraf endast $\frac{1}{6}$ gått till Tyskland, icke $\frac{1}{3}$, såsom talaren på norrköpingsbanken påstod, samt vidare att importen, som år 1875 var 1,650 skålpund, år 1879 uppgått till 13,713 skålpund, hvilken införsel till största delen tullfritt egt rum från Norge, samt för de fem nyss nämnda åren inbringat statsverket tillsammans 120 kronor eller i medeltal 24 kronor om året, och, märk väl, under det sista året netto endast *fjorton*, säger 14 kronor, när, säger jag, man så strängt håller på en tull, som inbringar en sådan obetydlighet, vet jag sannerligen icke huru långt anspråket på bibehållande af tullar kan gå. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Sääf: Jag var icke i stånd att uppfatta de ord, den siste talaren egnade norrköpingsbanken, men jag hörde honom säga, att motionen skulle hafva utgått från en tändsticksfabrikant, och han ville derigenom gifva en viss vigt åt motionen. Jag har ju redan uttalat såsom min åsigt, att motionären gjort sig till målsman endast för en eller två tändsticksfabriker, men detta är icke något skäl för mig, när jag vet, att det är många andra sådana fabriker, som stå på relativt svaga fötter. Jag kan icke gå så hårdt till väga, att jag för att gynna en eller två blottställer de öfriga, som gjort detta yrke till sin verksamhet.

*Om tullfrihet
för tändstickor
och tändsvamp.*

(Forts.)

Hvad beträffar den lilla inkomst staten har af denna tullsats, hvilket åberopats såsom ett skäl för att borttaga densamma, har jag icke i mitt första yttrande velat vidröra detta förhållande, ty det har för mig alldeles ingen vikt, och från den synpunkten kan jag därför för min del icke taga frågan i betraktande. Det hufvudsakligaste skälet för åsättandet och bibehållandet af denna tullsats är ju icke att derigenom skaffa staten en stor inkomst, utan för att den verkligen innebär ett slags skydd. Jag begagnar mig ogera af detta ord, då det af mången så ogera höres, men det är dock ett skydd för att ställa marknaden så, att de, som äro i en svagare ställning än de stora bolagen, skola hafva en marknad inom landet. Jag har således af den föregående talarens yttrande icke kunnat finna något, som betagit giltigheten af de skäl jag anført vid mitt yrkande om afslag å punkten.

Herr C. A. Jönsson: Jag skall bedja att få nämna, att jag icke fäster mig vid, hvem som är motionär, han må vara tändsticksfabrikant i denna eller Första Kammaren, utan jag fäster mig vid sjelfva saken. När jag då tager i betraktande den inkomst tullen på ifrågavarande artikel tillskyndar staten och af Kommerskollegii berättelse för år 1879 finner, att densamma utgjort 14 kronor, hemställer jag till Herrarne, om man bör bibehålla en sådan tullsats, som endast åstadkommer besvär och icke skänker någon inkomst. När industrien inom vårt land, hvad denna artikel beträffar, är så uppdrifven, att man enligt statistiska uppgifter utför mellan 18 och 19 millioner centner om året och inför omkring 3,000 centner, bör man då bibehålla en tullsats för densamma och höra t. ex. sägas i Tyskland: Sverige med en sådan fabrikation har så höga tullsatser! Jag frågar: är väl sådant något, som kan egna och anstå oss? Man må nu vara frihandlare eller protektionist, i detta fall tror jag att saken bör bedömas endast från statistisk synpunkt. Från sådan synpunkt kan jag icke finna att vi behöfva denna tullsats, utan yrkar att den måtte borttagas.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som nu förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets förslag som jemväl på afslag derå; och fann Herr Talmannen den senare propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef begärd samt företogs, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 8:de punkten af dess Betänkande N:o 4,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, är Utskottets förevarande hemställan af Kammaren bifallen.

Omröstningen utföll med 90 Ja mot 60 Nej, i följd hvaraf Utskottets hemställan afslagits.

Punkten 9:

Utskottet hade tillstyrkt,

att Herr *J. J. Ekmans* uti motionen N:o 12 framställda förslag om upphäfvande af nu stadgade inregistreringsafgifter för artiklarne *Hvetemjöl, Gryn* och *Bönor* måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Om upphäfvande af inregistreringsafgifterna för hvetemjöl, gryn och bönor.

Beträffande denna punkt, vid hvilken Herrar *A. G:son Bennich, W. Croneborg, L. Kockum, Friherre F. Barnekow, S. A. Hedlund, Friherre A. H. Fock, G. Andersson* och *G. F. Cavallin* inom Utskottet anmält reservation, yttrade

Herr *Lovén*: I dag på förmiddagen yrkade jag på vapenstillestånd. En talare på kristianstadsbänken svarade, att detta vore en vanlig taktik af dem, som lidit nederlag och för hvilka hoppet redan är ute. Dessa dagars historia visar dock att han icke har rätt. En stor, mäktig stat har lidit ett sådant nederlag, men det finnes väl icke något tvifvel om, att denna stat till slut skall segra.

Jag erkänner villigt, att resultatet af förmiddagens förhandlingar blef för mig och de med mig liktänkande ett nederlag, ja till och med ett grundligt nederlag. Jag vill dock upplifva ett vackert minne från Waterloo. Ställningen var hopplös och man ropade: rädde sig den som kan. Det gamla franska gardet stod likväl kvar och föll på valplatsen, men det blef sin fana troget in i döden. Jag afser härmed, att, jag må vara aldrig så säker, att min åsigt skall falla igenom vid den blifvande voteringen, detta dock icke skall hindra mig att uttala min öfvertygelse, och för min del nödgas jag protestera emot Utskottets motivering, der det heter: »att inregistreringsafgifterna, såsom till sin natur mera föränderliga och underkastade en oftare återkommande höjning och sänkning, synts Riksdagen icke böra sammanblandas med de i tulltaxan stadgade afgifter».

Enligt min uppfattning ställa sig verkningarne af dessa inregistreringsafgifter fullkomligt lika med tullsatsen. Jag har förut förklarat — och jag har icke funnit något skäl att frångå denna min åsigt — att jag anser, att på handelns områden blifva sådana sväfvande tullförhållanden nästan olidliga. Affärsmännen fordra och önska på detta område lugn och stadga, men icke att man, beroende af konjunkturerna eller af statens större eller mindre inkomster un-

Om upphäfvande af inregistreringsafgifterna för hvete, mjöl, gryn och bönor.

der ett år, såsom regel uppställer en oupphörligen återkommande förändring i tullafgifterna. Man har äfven sagt att det kan vara en fördel deri, att man skall på detta sätt i landet inkalla främmande kapital. För mig är sådant dock ingen anledning till glädje, ty vare sig det är en svensk eller en utländing, som anförtror penningar till ett inhemskt företag, om hvars framgång jag icke är öfvertygad, bereder eller förorsakar detta mig aldrig någon tillfredsställelse.

(Forts.)

Jag har ingenting att tillägga i afseende å denna fråga, då utgången af densamma här i Kammaren torde vara temligen gifven. Jag har dock velat uttala min protest mot det befarade beslutet, och jag skall således yrka afslag på Utskottets förslag.

Herr *Biesert* instämde med Herr Lovén.

Herr Anders Persson: Under dagens långa debatt har jag icke med ett ord deltagit i densamma. Jag har suttit såsom en lugn och tyst åhörare och endast deltagit troget och ärligt i voteringarne. Nu har jag visserligen icke begärt ordet för att påyrka något annat än hvad Utskottet i sitt betänkande föreslagit. Men då de beslut, Andra Kammaren i dag fattat i dessa frågor, sannolikt skola tydas som om det vore ett öfvervägande jordbruksintresse, som här gjort sig gällande, så får jag mot en sådan uppfattning på det lifligaste protestera. Jag för min del har nemligen i alla frågor, hvarom den lifliga debatten i dag rört sig, röstat för upphäfvande af de tullsatsen, som enligt min mening något förhastade tillkommo vid senaste riksdag och hvartill jag ingalunda då bidrog; och anhåller att få detta tillkännagifvande infördt i protokollet.

Herr J. Johansson i Bergsäng: Som Herrarne kunna finna af en anteckning å betänkandet, var jag, på grund af undfängen ledighet från riksdagsgöromålen, frånvarande då dessa inregistreringsafgifters bibehållande i Utskottet bestämdes. Såsom Herrarne nogsamnt känna, till följd af hvad jag i de föregående punkterna anför, kan jag ej heller förlika mig med att dessa afgifter ytterligare skola kvarstå i våra tulltaxeunderrättelser, och ber endast att på detta sätt få tillkännagifva, att jag kommer att rösta för afslag å Utskottets hemställan i denna punkt och för bifall till motionärernas förslag.

Grefve Sparre: Jag har begärt ordet endast för att någon skulle yrka bifall till Utskottets förslag. I anledning af hvad den ärade talaren på skånebänken nyss omförmälde, nemligen att dagens beslut i tullfrågorna skulle komma att anses dikterade af ett öfvervägande jordbruksintresse, vill jag förklara, att åtminstone jag för min del talat och voterat icke i jordbrukets intresse, utan

i industriens; och jag hoppas, att något misskännande i detta afse-
 ende ej skall ega rum. Jag lägger största vikt på att Riksdagen
 visar regering och nation, att det är samma ande, som lifvar oss i
 år som förlidna år, nemligen att beträda en lugn, säker väg, den-
 samma som blifvit beträdd af Europa i öfrigt. Ur denna synpunkt
 är det som jag i dag röstat.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Friherre *Koskull* instämde med Grefve Sparre.

Herr C. A. Jönsson: Som Herrarne se af betänkandet, har jag ej varit närvarande i Utskottet vid slutbehandlingen af denna punkt. I annat fall, efter hvad ryktet förmäler, hade frågan inom Utskottet fått en annan utgång, ty det förslag, som nu är framlagdt såsom varande Utskottets mening, berodde i sjelfva verket på en röst.

I princip håller jag på inregistreringsafgifter och har gjort det allt sedan jag blef riksdagsman. Men inregistreringsafgift på sådana föremål som dessa kan jag ej gilla. Ty om vi skola hafva sådana afgifter till ersättning för det besvär, som förorsakas tullverket, då skall man hafva dem på alla tullfria varor och ej på sådana, som egentligen mest betnnga den arbetande klassen.

Jag gör ej något yrkande, ty jag vet att frågan redan fått sin dom.

Häruti förenade sig Herr *Lyth*.

Herr Gust. Ericsson: Jag ber att till alla delar få instämma med den förste ärade talaren och gör det desto hellre, som det vore särdeles besynnerligt om denna folkvalda Kammare skulle hafva så litet hjerta för arbetaren och de obemedlade klasserna, att den vill fördyra de oundgängligaste lifsmedlen. Arbetaren tvingas då att se upp till Första Kammaren såsom sin målsman och ej till den folkvalda. Jag tror sådant ej skall lända Andra Kammaren till mycken heder.

Herr Nils Petersson: Jag hade ej nu tänkt yttra mig i denna vidlyftigt och, som mig synes, för närvarande, alldeles onödigt diskuterade fråga, men då oupphörligen framhålles som skäl för ändring i nuvarande tulltaxa dels »jordbruksintresset», dels »den fattige arbetarens lefnadskostnader», så är det ej sanning i detta tal. Jag tror det är mera skäl att ställa ett högt upprop till arbetare i allmänhet att vakta sig för de falske profeter i fårakläder, hvilka utgifva sig för deras målsmän. Om det fördes räkning i en arbetares hushåll, skulle man snart få se, huru de i verkligheten beskattas. Ingalunda är det tull på humle, ost, hvetemjöl, gryn och bönor, som i nämnvärd mån tynger på deras stat, utan helt andra saker. Fråga en arbetares hustru, hvad som utgör hushållets dagliga

Om upphäfvande af inregistreringsafgifterna för hvetemjöl, gryn och bönor.

(Forts.)

Om upphäfvande af inregistreringsafgifterne för hvete-mjöl, gryn och bönor. utgifter, om det är för ost eller kaffe och socker; fråga den vid tobak vande arbetaren, hvilket han helst vill försaka — sin tobak eller vid tillfälle en sup, emot en ostbit. Svaret är icke tvifvelaktigt. Vill man därför ärligt tala för minskning i den fattiga arbetarebefolkningens lefnadskostnader, så bör man förorda nedsättning i de tullafgifter som de s. k. kassaartiklarne kaffe, socker och tobak draga, men akta sig att tala om det oberättigade och orättvisa i tullafgiftarna för ost, hvetemjöl etc.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Gust. Ericsson: Jag ber om förlåtelse att jag nödgats åter begära ordet. Men jag vill fråga den siste ärade talaren, om bränvin och tobak äro lika nödvändiga varor för människans existens och lefnadsbehof, som mjöl, gryn och bönor. Jag frågar dess utom, huru länge en människa kan lefva på bränvin och tobak, gent emot gryn, mjöl och bönor.

Herr Nils Petersson: Jag vill endast att vi skola hålla oss till förhållandena, sådana de i verkligheten äro. Man må vara huru fattig som helst, så gör denna lilla afgift, efter hvad en talare roat sig med att räkna ut, 50 öre om året. Jag talar då naturligtvis icke om frässare och drinkare, utan hvad som ingår i den dagliga konsumtionen för sparsamt och ordentligt folk.

Må så vara att det kallas öfverflödsvaror, men hvarken kaffe eller socker eller ens en sup för arbetaren är någonting som bör vara förbehållet endast den rike att kunna få. Och jag är öfvertygad, att om den fattige sjelf finge yttra sig i det afseendet, så skulle han ej jäfva den åsigt, som jag här velat framhålla.

Öfverläggningen var slutad. Efter det propositioner gifvits enligt de meningar, som blifvit framställda, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 2.

Ang. Södertelje kanal- och slussverksbolags skuld till Riksbanken.

Föredrogs Banko-Utskottets Memorial N:o 6, i fråga om uppgörelse med Södertelje kanal- och slussverksbolag af dess skuld till Riksbanken.

Utskottet hade i detta memorial föreslagit:

det Riksdagen måtte bemyndiga fullmäktige i Riksbanken att med Södertelje kanal- och slussverksbolag träffa sådan öfverenskomelse, att bolaget blefve qvitt sin skuld till Riksbanken å etthundrafemtio tusen kronor, mot det att bolaget före utgången af innevarande år till Riksbanken erlade femtiotusen kronor.

Enligt anteckning å memorialet, voro reservationer mot berörda hemställan inom Utskottet anmälda dels af Friherre *Åkerhielm* och dels af Herr *Söderhjelm*, uti hvilken senares reservation Herr *Gunnar Eriksson* instämt.

Ang. Södertelje kanal- och slussverksbolags skuld till Riksbanken.

(Forts.)

Ordet begärdes af

Friherre Nordenfalk, som yttrade: Jag vill anhålla att Kamraren måtte afslå den hemställan, som föreligger i nu föredragna betänkande. Här är fråga om ett enskildt bolag, som hos svenska staten har en fordran på 45,000 kronor och till staten häftar i skuld för ett belopp af 150,000 kronor, hvars nettoskuld således är 105,000 kronor. Af denna summa har man nu föreslagit, att 100,000 kronor måtte få afskrifvas. För min del har jag icke af Utskottets upplysningar kunnat finna, att bolagets ställning är sådan, att den ifrågasatta eftergiften vore lämplig eller behöflig, och det gläder mig att af Utskottets utredning se, att föreliggande framställning icke heller har gjorts *ifrån bolagets* sida. Jag finner deremot af betänkandet, att bolaget under en följd år icke har utdelat hela sin årsvinst, utan har en del deraf förvarad i en reservfond, med hvars samlande jag antager afses att så småningom återgälda staten dess fordran.

På sätt Herrarne behagade finna af memorialet, har bolaget genom beslut vid 1828—1830 årens riksdag i Riksgäldskontoret förvarad en af staten tillskjuten reservfond, derå bolaget drager en årlig ränta af fem procent. Det synes visserligen, som om det enbart från *Riksbankens* sida kan vara naturligt att man föredrager att erhålla 50,000 kronor emot att ega en fordran på 150,000 kronor, å hvilka någon ränta på senare åren hvarken synes hafva blifvit bolaget afordrad eller erlagts; men *ifrån statsverkets* sida ställer sig saken något annorlunda. Det torde tillhöra Riksdagen, såsom principal för både banken och Riksgäldskontoret, att här vid lag icke förbise, att bolaget på det sätt, som Banko-Utskottet här har föreslagit, skulle komma att ega qvar sin räntebärande fordran hos Riksgäldskontoret, under det att bolaget mot betalning af en tredjedel blefve sin skuld till Riksbanken qvitt. Det är ingalunda min mening att — såsom en af bankofullmäktige i sin reservation har föreslagit — en qvittning här vid lag vore lämplig; ty jag anser, att Södertelje kanal har för det allmänna den betydelse, att, om någon större olycka derstädes skulle inträffa, det kan vara af vigt att en sådan olycka genast må kunna afhjelpas och kanalen åter försättas i brukbart skick, och att därför reservfonden i Riksgäldskontoret bör framgent vara att tillgå. Men jag kan icke finna det vara egentligt, att bolaget, derest en eftergift göres detsamma, skall ega uppbära *årlig ränta* på den af staten tillskjutna reservfonden. Detta lär bolaget för närvarande vara berättigadt till; men om en uppgörelse rörande bolagets skuld till Riksbanken skulle komma till stånd, synes det mig från stats-

*Ang. Södertelje
kanal- och
slussverksbo-
lags skuld till
Riksbanken.*

(Forts.)

verkets sida lämpligen kunna ifrågasättas, att denna ränta måtte komma att genom öfverenskommelse upphöra. Med ett sådant vilkor, tillika med dem som Banko-Utskottet i öfrigt har föreslagit, skulle, synes mig, statens uppoffringar ej blifva större än att de kunde bifallas. En dylik uppgörelse skulle i alla fall vara för bolaget så fördelaktig, att bolaget, derom är jag öfvertygad, nog skulle betänka sig två gånger, innan det vägrade att gå in derpå.

Med hvad jag nu sagt har jag endast velat framhålla, att en uppgörelse på de af Banko-Utskottet föreslagna villkoren med tillägg af sådana bestämmelser, som jag tagit mig friheten antyda, möjligen skulle kunna vara till fördel för staten. Men som jag anser, att en återremiss till Banko-Utskottet icke skulle gagna till något, emedan Utskottet icke torde kunna till pröfning upptaga mitt förslag till förändrade bestämmelser, så återstår intet annat för mig än att yrka rent afslag på det föredragna memorialet, å hvilket yrkande jag hos Herr Talmannen vågar anhålla om proposition.

Herr Hammarberg: Då detta memorial kom i mina händer, var, som vanligt, det första jag gjorde att se efter innehållet af den s. k. klämman. Men då jag sedermera läste igenom sjelfva memorialet, så kunde jag deri icke upptäcka något, som upplyste, att Södertelje kanalbolag begärt den här ifrågasatta eftergiften. Det är väl dock något ovanligt, att en gäldenär får afdrag å sin skuld, utan att han sjelf begärt det. Jag kan emellertid väl icke tänka mig annat, är att en sådan begäran verkligen egt rum, fastän den råkat att icke blifva omnämnd vare sig i bankofullmäktiges framställning eller i Banko-Utskottets nu föredragna memorial.

För min del kan jag dock icke tillstyrka den eftergift, som här blifvit föreslagen att komma Södertelje kanalbolag till godo. Redan på den tid, då jag hade den äran att sitta i Banko-Utskottet, år 1875, fästes min uppmärksamhet på åtskilliga förhållanden vid Södertelje kanal- och slussverk och jag fann mig föranledd att härutinnan påyrka en utredning, och möjligen har detta gifvit anledning till det nu föreliggande memorialet.

Som Herrarne deraf se, hafva Södertelje kanalbolags aktieegare tillskjutit till bolaget en summa af 557,000 kronor, under det att statens direkta bidrag till detsamma uppgår i rundt tal till 345,000 kronor; hvarförutom, genom 1828—1830 årens Riksdags beslut, staten till bolaget anslagit ett belopp af 45,000 kronor för att såsom en stående underhålls- och reparationsfond utgöra en garanti för kanalbolagets bestånd. Detta anslag anser jag vara mycket välbetänt och vill heller icke att man rör dervid. Men utom dessa tillskott har staten lemnat bolaget en summa af 150,000 kronor mot förskrifning af 3 procent ränta. Denna ränta har emellertid icke sedan år 1823 blifvit betald, hvilket — utan att räkna ränta på ränta — förorsakat staten en ränteförlust af 270,000 kronor. Summan af statens uppoffringar på detta bolag har således uppgått

till 660,000 kronor eller till vida mera än hvad aktieegarne sjelfva tillskjutit; och detta allt under det att aktieegarne hela tiden fått en utdelning motsvarande 4 procent af det inbetalda kapitalet, hvar-
 emot staten icke fått ett öre för sina utlägg. Vid sådant förhål-
 lande synes mig den afskrifning, som här är föreslagen, icke vara berättigad, och ej heller anser jag den vara af behovet påkallad. Ty som man ser af handlingarne, har bolaget en kassabehållning samt räntebärande värdepapper till belopp af sammanlagdt 60,000 kronor, vidare fastigheter i Södertelje, uppskattade till 31,000 kronor, hvartill kommer nyssnämnda, i Riksgäldskontoret innestående belopp af 45,000 kronor, hvarå bolaget enligt Riksdagens beslut uppbär 5 procent ränta. Detta gör tillhoppa en tillgång af 136,000 kronor, under det att aktieegarne, med undantag af några outtagna utdelningar, icke hafva någon annan skuld än förut omnämnde 150,000 kronor till Riksbanken.

Ang. Södertelje kanal- och slussverksbolags skuld till Riksbanken.

(Forts.)

Då emellertid Södertelje kanalbolags ställning icke kan sägas vara sådan, att det utan svårighet skulle kunna återbetala hela denna skuld, och då det icke heller kan förnekas att, såsom Herrar Bankofullmäktige framhållit, bolaget är ett allmännyttigt företag, så vill jag för min del icke motsätta mig, att staten gör någon eftergift åt detsamma, under förutsättning likväl att bolaget sjelft begärt sådan af Riksbanken, så att detsamma icke sedermera kan komma och säga, att det aldrig har velat hafva någon eftergift. Och i öfverensstämmelse härmed får jag hos Herr Talmannen framställa proposition å följande förslag: att Riksdagen, med afslag å hvad Banko-Utskottet i dess memorial N:o 6 föreslagit, men med hänsyn till deri lemnade utredning rörande Riksbankens fordran hos Södertelje kanal- och slussverksbolag, måtte bemyndiga fullmäktige i Riksbanken att, för så vidt nöjaktig uppgörelse inom detta års slut kan träffas derom, att bolaget, med öfverlemnande af samma eller möjligen en för Riksbanken än mera betryggande säkerhet i kanalverket, än den som förut innehafves, förbinder sig att från och med innevarande års början till Riksbanken årligen (halfårsvis) erlægga 5 procent pro anno å 100,000 kronor, deraf 4 procent räknas som ränta och 1 procent som amortering intill dess summan blifvit till fullo betald, fullmäktige då ega att efterskänka Riksbankens öfriga kapitalfordran, 50,000 kronor, jemte all å hela skulden, 150,000 kronor, intill början af detta år upplupen ränta.

Om detta förslag antages, så får, såsom Herrarne finna, bolaget efterskänkt dels 50,000 kronor i kapital och dels en ränteskuld, som, utan beräkning af ränta på ränta, uppgår till 270,000 kronor, och Riksbanken kommer då, såsom rätt och billigt är, i besittning af en åtminstone säker tillgång på 100,000 kronor. Hvad åter angår de i Riksgäldskontoret innestående 45,000 kronor, så vill jag af förut anförda äfvensom af principiella skäl icke att man rör vid dem. Jag anser dem innebära en trygghet för staten, och då Riksdagen nu en gång gifvit dem med rättighet för bolaget att derå

Ang. Södertelje kanal- och slussverksbolags skuld till Riksbanken. uppbära 5 procent årlig ränta, så kan Riksdagen nu ej taga dem tillbaka.

Jag anhåller hos Herr Talmannen om proposition å mitt nyss upplästa förslag.

(Forts.)

Herr Gunnar Eriksson: På de skäl, som finnas angifna i Herr Söderhjelm's vid Banko-Utskottets memorial fogade reservation, anhåller jag om afslag å Utskottets hemställan. Det synes mig vara temligen öfverflödigt att Riksbanken skall eftersänka största delen af sin fordran hos ett bolag, som befinner sig i sådana goda ekonomiska omständigheter, att detsamma sedan 1847 lemnar i utdelning 4 % å det af aktieegarne inbetalda aktiebeloppet och dessutom kunnat skaffa sig en behållning af omkring 60,000 kronor. Det kan icke vara riktigt att under för bolaget rådande så goda ekonomiska förhållanden gifva det den eftergift, som här är i fråga. Då härtill kommer att bolaget vid 1828—1830 årens riksdag fått sig beviljad ett anslag å 45,000 kronor, som innestå i Riksgäldskontoret och hvarå bolaget uppbär 5 % årlig ränta, så anser jag att vid en uppgörelse med kanalbolaget dettas förhållande såväl till Riksgäldskontoret som till Riksbanken på en och samma gång bör tagas i öfvervägande. Då Banko-Utskottet emellertid nu icke eger någon befogenhet att pröfva frågan i denna utsträckning och ingen motion föreligger, som afser ett ordnande af bolagets förhållande till Riksgäldskontoret, återstår ingen annan utväg än att låta frågan hvila, till dess den i hela sin vidd kan komma under öfvervägande.

På dessa grunder yrkar jag afslag å Utskottets framställning.

Herr Lyttkens: Jag skall först taga i betraktande hvad som rör kanalbolagets förhållande till Riksgäldskontoret, som Banko-Utskottet egentligen icke behandlat, men hvilken fråga upptagits af en fullmäktig i Riksgäldskontoret uti dess till Utskottets memorial fogade reservation. Det anslag, som kanalbolaget vid 1828—1830 årens riksdag fått sig beviljad, är — derom ber jag få upplysa den ärade ledamoten i Riksgäldskontoret, som nyss hade ordet — icke ett anslag, hvaröfver man kan disponera. Det är ett en gång för alla till bolaget gifvet anslag med vilkor att kapitalet skall innestå i Riksgäldskontoret, och bolaget derå endast uppbära årlig ränta. Andamålet med kapitalet är att, der större skada inträffar å kanalen och slussverket, regeringen må hafva medel till sitt förfogande för att, utan att begära sammanskott af aktieegarne, hvar till de icke kunna tvingas, iordningställa denna viktiga kommunikationsled. En dylik anslagsfond har äfven Göta kanalverk. Det nu ifrågavarande anslaget utgör dock icke någon reservfond, som tillhör Södertelje kanalbolag, utan bolaget har, såsom jag redan nämnt, endast rätt att derå uppbära den årliga räntan, och anslagsbeloppet skall oförminskadt innestå i Riksgäldskontoret, tills behof af dess användande för kanalens vidmakthållande kan uppstå. Det utgör en säkerhet för att kommunikationsleden skall alltid vara öppen för allmän trafik.

Jag ber att härefter få öfvergå till det lån, som kanalbolaget erhållit af Riksbanken. Detta var ursprungligen på 100,000 specier, men till följd af realisationen, som sedan skett, utgör det nu 150,000 kronor. Detta lån uppgjordes enligt kontrakt och med vilkor, som äro lika bindande för båda kontrahenterna. Den ränta, som dervid förskrifvits, utgör blott 3 %. Man kan således icke, såsom den ärade talaren på göteborgsbanken förmenat, höja räntefoten till 5 %, ty då skulle bolaget med åberopande af sitt kontrakt kunna säga, att det icke åtagit sig att betala högre ränta än 3 %.

Ang. Södertelje kanal- och slussverksbolags skuld till Riksbanken.

(Forts.)

Å lånebeloppet erlade kanalbolaget sedermera årligen räntan till 1823, då bolaget med afseende å sin dåliga ekonomiska ställning förklarade sig urständssatt att vidare gälda någon ränta, och Rikets Ständer beslöto derefter att någon ränta från Riksbankens sida icke skulle tills vidare fordras, utan bolaget vara derifrån tills vidare befriadt. Vi kunna således icke tala om räntan för den förflutna tiden, ty den har redan blifvit af Rikets Ständer efterskönt. 1828—30 årens Riksdag ansåg denna fordran så osäker och omöjlig att återbekomma, att den förde densamma inom linien såsom en osäker fordran. Under årens lopp har bolaget likväl kommit i den ställning, att fråga uppstått, om bolaget verkligen behöfver den åtdetsamma lemnade eftergift, men en sådan är det icke bolaget som skall begära, ty bolaget skulle naturligtvis vara mycket enfaldigt, om detsamma, när det har penningarne räntefria, skulle begära att få betala ränta. Bolaget, som har lånet räntefritt, kan icke begära att få mera efterskönt.

Bankofullmäktige hafva i följd af Banko-Utskottets påminnelser att taga reda på, huru det förhåller sig med denna sak, i enlighet med Riksdagens önskan träffat med kanalbolaget öfverenskommelse derom, att en af Riksbankens fullmäktige utsedd revisor skulle vara med vid den årliga granskningen af bolagets räkenskaper. Nu har denne revisor meddelat att bolagets ställning blifvit sådan, att den gjorda efterskönkningen af ränta efter 3 procent borde upphöra, och han har ansett att det lämpligaste vore, att Riksbanken finge ett kapital på en gång, ty hvad har Riksbanken för säkerhet att den nu samlade reservfonden framgent skall bibehållas. Aktieegarne kunna ju på en bolagsstämma besluta, att den skall utdelas på aktierna, och hvad har Riksbanken då att få? Icke kan Riksbanken taga kanalen från dem och sköta den för sin räkning, och dessutom kan Riksbanken knappast med full rätt göra detta. Finnes sålunda intet kapital kvar, utan detsamma är utdeladt, hvad kan Riksbanken då få för sin fordran? Det är således ingen efterskönkning från Riksdagens sida, utan frågan är blott, huru långt skall detta återtagande af en en gång gjord eftergift sträcka sig? Skall den sträcka sig så långt, att man blott fordrar den i kontraktet förskrifna ränta à 3 % och amortering af 4 % eller skola vi uppgöra saken så, att vi få slut på affären och få en summa penningar i ett för allt? För min del får jag säga, att det synes mig vara bäst att taga hvad man

Ang. Södertelje
kanal- och
slussverksbo-
lags skuld till
Riksbanken.

(Forts.)

kan få, hvilket i dylika fall alltid är det klokaste, ty man vinner vanligen ingenting på att hålla på sin fordran för mycket och spänna bågen för högt. Jag vill i detta fall påminna en ärad talare, som jag nu hörde begära ordet, huru det gick i ett annat fall, när Stockholms stad för några år sedan erbjöd staten en viss penningesumma för dockan å Djurgården; Riksdagen spände bågen för högt och följden blef, att den fick *intet*. Detta och många andra fall besanna den gamla satsen, att en fogel i handen är bättre än tio foglar i skogen. Detta är skälet, hvarför jag biträdt Utskottets förslag. Jag skall visserligen icke strida mycket för detsamma, men deremot vill jag bestämdt motsätta mig Herr Hanmarbergs förslag, ty det är enligt min tanke juridiskt origtigt. Vi kunna nemligen icke säga till bolaget att det skall betala 5 % ränta, då kontraktet innehåller bestämmelser om blott 3 % ränta. Bolaget kan i sådant fall inför domstol säga nej till en sådan framställning. Kontraktet måste följas och man kan icke komma och säga, att, derföre att bolaget åtnjutit räntefrihet under en följd af år, detsamma nu skall blifva underkastadt hårdare vilkor än kontraktet föreskrifver. Jag skall, som sagdt är, icke mycket förfäktat saken, men min åsigt är att det från Riksbankens sida vore lämpligast att taga hvad man kan få.

Från Riksgäldskontorets synpunkt ber jag att få erinra, att den summa, som der är insatt, är att betrakta såsom en säkerhets- eller reservfond, på det att, i händelse genom utskärning eller ras kanalen råkar i olycka, en penningesumma alltid må finnas att tillgå att med densamma genast sätta kanalen i stånd. Det är en anordning, som finnes gjord för flera sådana kommunikationsanstalter, såsom t. ex. Göta kanal.

Derföre att det är bättre att få något än intet anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Friherre Nordenfalk: Att Banko-Utskottets vice ordförande skulle försvara Utskottets betänkande, då han icke reserverat sig mot detsamma, finner jag helt naturligt, men jag finner det icke lika naturligt, att han lägger i min mun ord, jag icke sagt. Jag har icke yrkat på, att qvittning skulle ske mellan den nu ifrågavarande skulden och den i Riksgäldskontoret innestående reserv- eller reparationsfonden, men jag har ansett att, om en uppgörelse komme till stånd, det då borde från statens sida ingå bland vilkoren, att räntan på sagde reparationsfond icke mera skulle utgå. Jag sade, att om ett aftal uppgjordes på denna grund, skulle det ändå blifva för bolaget så förmånligt, att jag icke betvivlade att detsamma skulle af bolaget antagas; det är nemligen icke tu tal om att, *för den händelse bolaget vill medgifva sådan uppgörelse, att räntan på den i Riksgäldskontoret innestående fonden ej vidare skall utgå*, bolaget dertill har fullkomligt rätt. Jag ber tillika få bemärka, att, då beslutet om upphörandet af bolagets ränteinbetalning till Riks-

banken endast är »tillsvidare», staten kan utan bolagets hörande upphäfvu detta medgifvande, hvilket ju är en ytterligare trumf, som staten har på sin hand för den händelse bolaget skulle, tvärt emot hvad jag tror bolaget med bibehållen heder vara i stånd till, besluta utdelning af sin reservfond eller på annat sätt förskingra sina tillgångar. Genom sin revisor har Riksbanken i sin makt att tillse huru dermed förfares.

Ang. Södertelje kanal- och slussverksbolags skuld till Riksbanken.

(Forts.)

Jemte det jag nu förtydligat mitt föregående yttrande, ber jag få tillägga, att jag tror, det Herr Hammerbergs förslag är för vidlyftigt att nu kunna bedömas så fullständigt, att man skulle kunna antaga detsamma, om det än för öfrigt vore antagligt. Jag anser dock, att detta icke är fallet åtminstone för närvarande, emedan det innehåller så många nya bestämmelser, att det kan betraktas såsom ett *nytt förslag* och således nu svårigen kan komma under ompröfning.

Jag yrkar fortfarande, Herr Talman, rent afslag å Utskottets förslag.

Herr Ekdahl: Den ärade vice ordföranden i Banko-Utskottet har så tydligt gifvit till känna denna frågas ställning, att det icke är mycket öfrigt att tillägga.

Jag vill nu endast lemna några upplysningar om kanalbolagets ställning och ber då till en början få gifva till känna att, ehuru jag visserligen är aktieegare deri, jag endast eger en aktie till värde af 200 à 250 kronor.

Till följd af denna egenskap af aktieegare har jag under många år blifvit vald till revisor i bolaget, och äro bolagets affärer mig sålunda mer kända än för de flesta af Kammarens ledamöter. Jemte en annan revisor, vald af bolaget, har revisionen försiggått i närvaro af en af bankofullmäktige inom sig utsedd delegerad, och jag kan upplysa, att af de enligt talarens på göteborgsbanken uppgift bolaget tillhöriga 63,000 kronorna till aktieegarne utdelats 20 kronor pr aktie för 1,118 aktier, som med några restutdelningar från föregående år belöpa sig till omkring 23,000 kronor, och att således återstå omkring 40,000 kronor, förutom de fastigheter och byggnader som finnas. Dessa hus äro dock nödvändiga för kanalens bestånd. De bestå nemligen utaf bostäder för kanalinspektorerne och kanalbetjeningen, äfvensom vakthus och dylikt, som icke gerna kan fränsäljas, såvida kanalen skall fortfarande trafikeras.

Jag vill äfven nämna, att kronans fartyg haft afgiftsfri genomfart allt sedan kanalens öppnande, och att i det upprättade reglementet såsom vilkor intagits att så fortfarande äfven skall komma att ske. Dertill kommer, att genom den kungörelse, som nyligen utkommit, skola kanalafgifterna beräknas olika mot hvad förut varit fallet. Afgifterna, som för ångbåtar förut beräknats efter hästkrafter, komma hädanefter att utgå efter tontal, och härigenom kan ej undvikas att afgifterna för en del ångbåtar blifva betydligt ned-

Ang. Södertelje
kanal- och
slussverksbo-
lags skuld till
Riksbanken.
(Forts.)

satta. Så t. ex. skall ångfartyget Nyköping efter nu gällande taxa betala 15 kronor för hvarje resa, men kommer efter det förslag direktionen är sysselsatt att upprätta i enlighet med nya förordningen att endast betala omkring 5 kronor och enahanda är förhållandet med många andra ångfartyg, och inses härigenom att det ej kan antagas att kanalbolagets inkomster för framtiden blifva större utan snarare lägre än hittills. Det har också nämnts, att någon framställning om eftergift icke gjorts från bolagets sida, och detta eger sin rigtighet. Någon framställning härom har icke kunnat ske, därför att Riksdagen beslutit, att sedan aktieegarne erhållit skälig utdelning, skulle staten få ränta på förlagskapitalet. Man kan icke gerna säga, att aktieegarne fått fullt skälig utdelning, då till dem icke utdelats mer än under vissa år högst 4 procent å aktiekapitalet, och någon tillgång att gälda statens fordran sålunda ej förefinnes. Om emellertid den nu föreslagna uppgörelsen skulle antagas, kommer Riksbanken ifrån att, såsom nu i öfver sextio år skett, längre balansera denna fordran och får likväl en penningesumma, som bolaget med de 40,000 kronor, som innestå, och genom att minska utdelningen till aktieegarne möjligen kan betala. På så sätt blir bolaget äfven qvitt denna skuld och får en säkrare ställning, och staten får också en godtgörelse, som den annars säkerligen får vänta länge på, såvida den icke alldeles uteblifver. Jag kan således icke annat än instämma i Herr vice ordförandens i Banko-Utskottet framställning och yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Den utredning, Banko-Utskottets vice ordförande lemnat, är verkligen så fullständig, att jag dertill icke kan behöfva tillägga något, men jag kommer för min del till ett alldeles motsatt resultat med honom. Jag kan icke finna, såsom han, att, om vi nu icke taga det belopp Bank-Utskottet här föreslagit eller 50,000 kronor, i fall bolaget nemligen vill betala denna summa, vi skulle riskera att icke få någonting alls. De förbindelser vi hafva af bolaget äro ju ännu i gällande kraft, och jag kan icke se något som hindrar oss att taga ut hvad bolaget förbundit sig att betala, eller 3 % i ränta och 4 % amortering å lånet, så snart kanalbolaget lemnade »någon revenue», såsom det står i förbindelsen. Bolaget har nu i flera år lemnat 4 % på aktien, och då hör det också uppfylla villkoren och betala ränta och amortering med 7 % årligen. Det förefaller mig bra egendomligt och ovanligt, att man skall erbjuda ett bolag sådana villkor, som här föreslagits, och säga: »vi skola skänka efter 100,000 kronor, men I skolen hafva eder fordran af staten kvar.» Detta erbjudande är så mycket mera ovanligt, som det gjorts åt ett bolag, hvars ställning är så god som Södertelje kanalbolags, ty det finnes väl icke många bolag här i landet med så fördelaktig ställning. Som Herrarne se af utskotts-betänkandet, så utgör bolagets sammanlagda skuld 153,000 kronor, deri inberäknade de 150,000 kronor, som Riksbanken försträckt bo-

laget. Dess tillgång utgör 136,294 kronor 16 öre, deraf i säkra fordringar, kontanta belopp och i obligationer 104,905 kronor 59 öre; hvarvid är att märka, att hela kanalverket, som kostat mer än 1,100,000 kronor, icke är upptaget till något värde. Bolagets skulder öfverstiga således dess tillgångar med endast 16,700 kronor i rundt tal, och vid sådant förhållande tyckes det mig vara litet besynnerligt, att man vill att Riksdagen skall efterskänka en summa af 100,000 kronor.

*Ang. Södertelje
kanal- och
slussverksbo-
lags skuld till
Riksbanken.
(Ports.)*

Jag har derföre för min del ifrågasatt, att bankofullmäktige måtte bemyndigas att med bolaget träffa den öfverenskommelsen, att, i fall bolaget inom slutet af innevarande år till Riksbanken kontant betalar 55,000 kronor och derjemte medgifver, att dess fordran i Riksgäldskontoret å 45,000 kronor afskrifves i qvittning deremot, äfven bolagets hela skuld till Riksbanken afskrifves. Bolaget komme derigenom att betala 100,000 kronor samt finge 50,000 kronor efterskänkta, hvarjemte genom en dylik uppgörelse den fördel vunnas, att bankens gamla, inom linien förda fordran försvunne ur räkenskaperna samt Riksgäldskontoret sluppe skyldra med en skuld till ett enskildt bolag, något som jag finner vara högst oegentligt, liksom det också måste betraktas såsom något alldeles oformligt, att under det bolaget är befriad från att erlægga ränta å den skuld, hvori det till ett af Riksdagens embetsverk häftar, en annan Riksdagens institution likväl får betala ränta till bolaget.

Vidkommande särskildt de för bolagets räkning i Riksgäldskontoret såsom en slags garantifond innestående men för bolaget icke disponible 45,000 kronor, men af hvilka dock bolaget, mot att det iklädt sig skyldighet till kanalens framtida underhåll, eger uppbära 5 % årlig ränta, säger man sig icke vilja röra vid detta belopp af fruktan för att, om man beröfvar bolaget berörda räntevinst, bolaget skulle underlåta att vidmakthålla kanalen. Jag hemställer dock, huruvida det verkligen kan finnas skäl till att befara, det bolaget skulle låta ett företag förfalla, som i anläggning kostat mera än 1,100,000 kronor, deraf af aktieegarne tillskjutna 557,000 kronor, hvarå de sedan lång tid tillbaka haft 4 % utdelning.

Helst skulle jag hafva sett, att bankofullmäktige fått bemyndigande att med bolaget träffa en sådan öfverenskommelse, som jag nyss omnämnde. Men då jag, när hvarken någon motion derom blifvit väckt eller bankofullmäktige ega att upptaga frågor, som ligga inom riksgäldsfullmäktiges befogenhet, icke kan framställa något yrkande i den rigtningen, så återstår för mig intet annat än att förena mig med dem, som yrkat afslag å det föredragna utskottsmemorialet.

Herr Hammarberg: Med afseende å de upplysningar, som blifvit lemnade af vice ordföranden i Banko-Utskottet, ber jag få nämna, att det endast var en af dem som var ny för mig, nemligen att det ifrågavarande bolaget skall hafva fått sig *efterskänkt*

Ang. Södertelje kanal- och slussverksbolags skuld till Riksbanken. räntan på sin skuld till Riksbanken. Derom innehålla hithörande handlingar intet; de upplysa endast, att bolaget fått *anstånd* med räntebetalingen. Herr vice ordföranden sade äfven, att det vore bättre att taga de 50,000 kronorna än att riskera att möjligen få intet. Denna anmärkning anser jag vara till fyllest besvarad af talaren näst före mig, hvadan jag ej vill uppehålla Kammarern med att vidare upptaga den. Jag begagnar emellertid tillfället att instämna i hvad Herr Liss Olof Larsson yttrat derom, att, då Riksbanken har en gifven fordran mot god säkerhet hos bolaget, här väl icke borde kunna ifrågasättas, att för denna fordran full valuta icke skulle kunna erhållas.

(Forts.)

Hvad särskildt beträffar det förslag till beslut i frågan, som jag framställt, så torde möjligen formella betänkligheter förefinnas mot dess antagande till pröfning. Jag ber dock få upplysa Herr Lyttkens derom, att jag ingalunda föreslagit Riksdagen, att bolaget skulle åläggas att betala ovilkorligen 5 procent ränta, utan endast att Herrar Bankofullmäktige skulle bemyndigas att med bolaget uppgöra nytt ackord. Bankofullmäktige sjelfva hafva ju gjort framställning om ett slags ackordsuppgörelse. Jag har nu föreslagit en sådan uppgörelse i en annan form, och då kan man ju sätta andra bestämmelser i afseende på räntefoten.

Då enlgt mitt förslag 50,000 kronor skulle efterskänkas samt bolaget redan uppbär 5 % ränta af staten, vore väl ej för mycket, om bolaget för sin återstående, betydligt reducerade skuld till staten också erlade en ränta af 5 %. Derom har jag likväl ej gjort framställning, enär af de 5 % jag föreslagit endast 4 % skulle utgöra ränta och 1 % amortering. En sådan uppgörelse skulle blifva för bolaget mycket fördelaktig och innebure visserligen icke, såsom en talare har sagt, någon orättvisa. Till bevis härpå ber jag endast att få påpeka, huru bolagets ställning enlgt mitt förslag skulle gestalta sig på grund af 1879 års bokslut. Det utvisar att bolaget skulle hafva tillgångar till öfver 136,000 kronor, men ingen annau skuld, än den detsamma skulle få till Riksbanken å 100,000 kronor. Bolaget komme då att hafva ett öfverskott af 36,000 kronor och derutöfver skuldfritt ega hela kanalverket. En dylik ställning anser jag vara så lysande, att den icke gerna kunde berättiga till större eftergift än den, hvarom jag gjort framställning. Men då, som sagdt, mitt förslag möjligen af formella skäl icke kan upptagas, så anhåller jag hos Herr Talmannen att få återtaga mitt yrkande om proposition derå och i stället begära återremiss af memorialet i det syfte, som förslaget innehåller.

Herr Lyttkens: Hvad beträffar frågan, huruvida det skulle innebära någon fördel för kanalbolaget att, på sätt den föregående talaren föreslagit, få sin ifrågavarande skuld nedsatt till 100,000 kronor mot åtagande att derå gälda 5 procent ränta, så är det ett mycket lätt räkneproblem att räkna ut den saken. Enlgt nu stad-

gade vilkor har bolaget att gälda 3 procent ränta på 150,000 kronor; detta gör 4,500 kronor om året. Fem procent på 100,000 kronor gör åter 5,000 kronor. Sålunda skulle bolaget enligt Herr Hammarbergs förslag få betala 500 kronor mera om året, än de nu äro skyldiga till; och sålunda kunna de aldrig tvingas att gå in på ett sådant förslag. Då han nu emellertid återtagit detta sitt förslag, skall jag icke vidare dervid uppehålla mig, utan vill i stället till besvarande upptaga ett och annat af hvad som yttrades af en talare på dalabänken. Han yttrade bland annat att bolaget, enligt hvad revisionsberättelsen för år 1879 utvisade, egde en ganska betydlig kontant behållning. Detta är visserligen sant, men sedan dess har bolagsstämman beslutat en utdelning till aktieegarne af 4 procent, och derigenom har en stor del af den bokförda kontanta behållningen medtagits och finnes sålunda icke mera kvar. Hvad åter beträffar byggnaderna, så utgöras de, enligt hvad en inom Utskottet anställd utredning ger vid handen, till hufvudsaklig del af sådana, som äro oundgängligen nödvändiga för kanaltrafikens bedrivande; sålunda kan det väl svårligen komma i fråga, att staten skulle för utfäende af sin fordran lägga vantarne på dem, då detta vore detsamma som att stänga hela kanalen.

Vidare säger man, att det skulle lända till reda i Riksgäldskontorets räkenskaper, om den skuld, hvori staten, på sitt sätt, nu häftar till bolaget, kunde afskrifvas. Ja, detta eger i viss mån sin rättighet, men jag ber dock att få erinra, att detta bolag icke är det enda, som på detta sätt figurerar i Riksgäldskontorets räkenskaper. Äfven i afseende å åtskilliga andra kanalbolag, såsom Göta och Strömsholms kanalbolag, har nemligen staten funnit nödigt föreskrifva, att, till betryggande af kanalens bestånd, en viss summa skulle afsättas, som förvaltas af Riksgäldskontoret, men af hvilken vederbörande bolag endast eger att uppbära räntan, under det att sjelfva kapitalet är afsedt att betrygga trafikledens uppehållande i trafikabelt skick. Hela vinsten af en afskrifning vore sålunda, att Riksgäldskontorets ifrågavarande konto minskades med — en rad. Vore det fråga om att ur räkenskaperna få bort ett helt konto, då medger jag att invändningen kunde förtjena afseende, men såsom förhållandet nu är, kan jag icke tillmäta den någon synnerlig vikt.

Anser emellertid Riksdagen, att den föreslagna afbetalningen af 50,000 kronor är för liten, så må det så vara. Men för min del tror jag, att, om man tar i betraktande hvad bolaget fått utbetala för denna kanal och den afkastning aktieegarne uppburit — den har nemligen icke alltid varit ens så stor som nu — man icke skäligen kan af bolaget fordra mera än här af Utskottet föreslagits. Deremot torde bolaget icke ogera se, att Riksdagen nu afslår Utskottets hemställan, bolaget får då fortfarande hafva sitt lån räntefritt. Och om bolaget sedan delar ut alla sina behållningar, hvad skall då staten göra för att få ut sin fordran? Tvinga aktieegarne att göra tillskott går icke an, då aktielagen därför lägger hinder i vägen.

Ang. Södertelje kanal- och slussverksbolags skuld till Riksbanken.

(Forts.)

Ang. Södertelje kanal- och slussverksbolags skuld till Riksbanken. Och icke heller lär väl staten vilja utmäta kanalen och sedan sköta den för egen räkning. För min del tror jag derföre man gör klokast i att nu taga hvad som kan fås.

(Forts.)

Friherre Koskull: Som Herrarne finna, är detta en högst invecklad fråga. Banko-Utskottet har icke kunnat upptaga till behandling annat än det från Herrar Bankofullmäktige utgångna förslaget; frågan om det förenämnda bolagets ställning till Riksgäldskontoret har det naturligtvis icke kunnat taga under ompröfning. Helst ser jag derför, att Riksdagen har frågan i minnet till ett annat år för att då, efter ytterligare utredning deraf, besluta i densamma; och jag yrkar derföre afslag å Banko-Utskottets föreliggande hemställan, som, om den godkändes, komme att förorsaka staten allt för stor förlust.

Herr Ola Månsson: Den fråga, som här föreligger, är sanneligen af ganska kinkig beskaffenhet och har upprepade gånger varit föremål för uppmärksamhet. Så har mer än en statsrevision gjort anmärkning mot det sätt, hvarpå kanalbolaget fört sina räkenskaper, och deri fordrat mera reda, så att man måtte kunna se, hurudan bolagets ställning i sjelfva verket vore, och om staten kunde hafva någon utsigt att få igen sin fordran; men alla försök i den vägen hafva varit förgäfvets. Nu hafva emellertid bankofullmäktige afgifvit ett förslag att få saken löst, och detta förslag har af Utskottet blifvit tillstyrkt. Jag tror dock icke, att någon af mina kamrater inom Utskottet skall gifva mig orätt, om jag säger att vi funno saken ganska bekymmersam och att den egentliga orsaken, hvarför man till sist bestämde sig för att tillstyrka fullmäktiges förslag, var den, att man ansåg att dessa voro de, som bäst hade reda på huru saken förhöll sig. Om emellertid Kammaren nu finner sig böra afslå Utskottets hemställan, så tror jag icke, att vare sig Utskottets vice ordförande, som här försvarat betänkandet, eller någon annan af Utskottets ledamöter skall taga detta synnerligen hårdt, då vi, som sagdt, sjelfva voro mycket tveksamma i frågan. Men om det är klokt att göra det, vill jag lemna derhän. Det skulle lätt kunna hända, att, om man fortfar att låta saken balanseras på samma sätt som hittills, staten icke till slut får ett enda öre. Jag skall emellertid icke göra något yrkande, utan öfverlemnar frågan till Kammarens afgörande, öfvertygad som jag är att, vare sig Kammaren bifaller eller afslår Utskottets betänkande, detta skall vara för Utskottet ganska likgiltigt.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, afslög Kammaren Utskottets hemställan.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets Utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om företrädesrätt till lån i Riksbanken mot säkerhet af svenska statens och allmänna hypoteksbankens obligationer.

§ 4.

Föredrogs och biföllos nedannämnda, af Lag-Utskottet afgifna Utlåtanden:

N:o 12, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af § 7 mom. 1 i förordningen om landsting den 21 Mars 1862; och

N:o 13, i anledning af väckt motion om förslag till författning angående ordnande af pantlånerörelsen i riket.

§ 5.

Förekom till behandling Lag-Utskottets Utlåtande N:o 14, i *Om förordning ang. handelsregister, firma och prokura.*

Utskottet hade hemställt,

att nämnda motion, afgifven inom Första Kammaren af Herr *A. O. Wallenberg* (motionen N:o 30), icke måtte föranleda någon åtgärd från Riksdagens sida.

Efter föredragning af detta ärende yttrade

Herr Flensburg: Utan att egentligen tro på ett oundvikligt öde, hade jag dock redan på förhand temligen klart för mig, att denna Herr Wallenbergs motion liksom månget annat förständigt förslag från den sidan skulle blifva dömdt att å bålet brännas. Det är visserligen icke angenämt att uppträda såsom liktalarare, allraminst för andras motioner, men ifrågavarande motion innehåller verkligen en fråga af den ofantligt stora vikt för vår kommersiella samfärdsel, att jag icke kan underlåta att följa densamma till grafven med några föga trösterika betrakte'ser.

Jag skulle kunna framdraga många exempel på huru otillfredsställande vår lagstiftning i föreliggande ämne är, för att dermed visa nödvändigheten att få reda i de trassliga förhållanden, som af bristen i denna lagstiftning föranledas; men jag vill inskränka mig till några få exempel, hemtade från en sydsvensk stad. Af grann-

Om förordning ang. handelsregister, firma och prokura. (Forts.)

lagenhetsskäl skall jag dervid icke nämna något namn. En dansk kolonialhandlare önskade för ett par år sedan bedriva sådan handel jemväl i Sverige. Han ingick till Kongl. Maj:t med ansökan derom, hvilken ansökan dock blef af skäl, som jag icke känner, afslagen. Detta hindrade honom emellertid icke att få en äldre skomakaremästare, som nedlagt sin rörelse, att inkomma till stadens magistrat med anmälan att han ämnade idka handel med kolonialvaror, och sedan detta skett, uppsatte dansken sin skylt med egen firma öfver det nya etablissemmentet samt bedref sedan opåtaladt sin handel i eget namn. En annan dansk manufakturhandelsfirma önskade sistlidne sommar utvidga sin verksamhet medelst anläggande af en filial i Sverige och ingick till Kongl. Maj:t med liknande anhållan, hvilken dock blef afslagen på den grund att sökandena — de voro tvenne delegare i firman — icke angifvit sin afsigt att sig i riket uppehålla. Ur detta dilemma fann man en lättvindig utväg genom att låta ett af firmans svenska biträden anmäla sin afsigt att drifva handel med manufakturvaror, och sedan denna lilla formalitet blifvit undanstökad, återstod intet hinder för den stora danska firman att i eget namn öppna sin handelsrörelse. I tidningarne såg man äfven ett halffofficielt tillkännagifvande att firman börjat sin rörelse, men besynnerligt nog uteblef hvarje tillkännagifvande om hvem som för firman vore ansvarig.

Jag vill lemna derhän, huruvida ordningsmakten kunnat eller bort ingripa och skaffa vederbörande en välförtjent näpst för detta uppenbara hån emot ett Kongl. Maj:ts beslut. Men dessa exempel torde vara tillräckliga för att visa, att något bör göras för att åstadkomma reda och stadga inom detta lagstiftningsområde. Så länge dylika firmor, som de af mig omnämnda, äro fullt solventa, så är faran eller olyckan icke synnerligen stor, men om de stupa, så står den stora allmänheten med sina fordringsanspråk rent af rättslös gent emot sådana personer, som icke akta för rof att krypa bakom ryggen af sina biträden, hvilka sannolikt skulle vara lika oförmögna att infria sina herrars förbindelser.

Nu har Utskottet i motiveringen till föreliggande betänkande angifvit ganska talande skäl för sin afstyrkande hemställan, nemligen de påbörjade och för närvarande pågående förhandlingarne i fråga om fortsättningen af det gemensamma arbetet emellan de tre nordiska landen för åstadkommande af en likartad handelslagstiftning. Detta är ett motiv, som jag gillar. Men Utskottet säger vidare i ett senare moment, att »dervid blifvit ifrågasatt, att stadgandena angående firma och prokura skulle utgöra den del af nämnda lagstiftning, som närmast skulle blifva föremål för det gemensamma arbetet». Dermed hafva vi icke fått någon visshet om att den fråga, som här föreligger, skall vinna sin snara lösning. Ty huru långsamt har icke lagstiftningsarbetet på detta område hittills framskridit? Sedan år 1876 hafva vi fått ett — säger och skrives ett — lagförslag, nemligen angående vexellag, stadfäst. Således skulle

vi, med beräkning att omkring fyra år åtgå emellan hvarje lagförslag som framlägges, icke förrän år 1885 få denna fråga löst. Naturligtvis kunna under tiden många olyckor till följd af lagstiftningens bristfällighet inträffa.

Det är visserligen sant att, då icke någon reserverat sig mot Utskottets hemställan, något yrkande om återremiss antagligen icke skulle bifallas, hvarföre jag ock icke ärnar framställa något sådant yrkande, men jag har dock ansett mig böra påpeka för Kammaren nödvändigheten af att snart få en lag i detta ämne. Det är visserligen godt och väl, att åtgärder vidtagits för utarbetande af en fullständig handelslag för Sverige, så beskaffad att den står i öfverensstämmelse med motsvarande norsk och dansk lagstiftning, men jag tror icke, att den fråga motionären nu särskildt afsett är af en dylik internationel betydelse, utan att den mera faller inom den speciella lagstiftningens område och lätteligen kunnat få sin lösning i ungefärligen det syfte motionären föreslagit.

Jag har endast velat yttra dessa mina betänkligheter mot frågans uppskjutande till en oviss framtid och gör intet yrkande.

Herr Thomasson: Då den siste talaren icke framställt något yrkande, så skall jag fatta mig kort. Det kan ej falla mig in att vilja förneka vigten och nödvändigheten af en lagstiftning sådan motionären föreslagit, och äfven om jag förut hyst minsta tvifvel i denna sak, så skulle det hafva blifvit häfdt genom det intressanta anförandet af min högt ärade vän och granne. Men jag hoppas att han liksom Kanumarens öfriga ledamöter skall finna, att, sådan frågan för närvarande föreligger, Utskottet ej kunde göra annat, än det gjort. Riksdagen har sjelf uttalat den önskan, att arbetet för åstadkommande af en tidsenlig handelslagstiftning borde vara gemensamt för de tre nordiska landen, och vid sådant förhållande vore det tvifvelsutän föga grannlaga och mindre konsekvent af Riksdagen att lösrycka ur sitt sammanhang en vigtig del af denna lagstiftning, helst vederbörande förklarar sig vara betänkte på att nu närmast taga denna del under behandling.

På grund häraf yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 6.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets Memorial N:o 15, i anledning af återremiss af viss del utaf Utskottets utlåtande N:o 3 öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning om tjuguarig häfd jemte andra dermed sammanhängande författningar; uti hvilket Memorial Utskottet anhållit,

Om förordning ang. handelsregister, firma och prokura.

(Forts.)

Ang. § 2 i förslaget till Förordning om tjuguarig häfd.

Ang. § 2 i förslaget till Förordning om tjuguarig häfd. att Andra Kammaren behagade fatta beslut beträffande 2 § i förslaget till förordning om tjuguarig häfd.

(Forts.)

Herr Thomasson yttrade: Jag skall bedja att i största korthet få relatera hvad som i detta ärende förekommit.

Efter det Lagberedningen afgifvit ifrågavarande lagförslag, gjorde Kongl. Maj:t, i enlighet med Lagberedningens ordförandes uti hans vid utlåtandet fogade reservation gjorda tillstyrkan, ett tillägg till förevarande paragrafs ursprungliga lydelse. Lag-Utskottet tog bort tillägget, men Första Kammaren antog detsamma och fattade således ett med den Kongl. propositionen öfverensstämmande beslut. Andra Kammaren deremot återremitterade paragrafen på tillstyrkan af en reservant emot Utskottets utlåtande N:o 3. Nu har denna Kammare att fatta beslut; och dervid har Kammaren synes mig att välja emellan trenne utvägar: 1) att antaga Utskottets förslag, i hvilket fall Lag-Utskottet finge försöka sig med en sammanjemkning, och en sådan kunde möjligen erbjuda sig i reservanternas förslag. Men äfven om en sådan framställning vunne båda Kamrarnes bifall, vore ej säkert att den uthärdade kritiken i Högsta Domstolen, hvars pröfning det säkerligen komme att underställas. Kammaren kunde vidare antaga detta reservanternas förslag, men då vore all sammanjemkning, efter min tanke, omöjlig. Slutligen kan Andra Kammaren, i likhet med den Första, ansluta sig till Kongl. Maj:ts proposition. Anledningen hvarför Lag-Utskottet borttog tillägget i föreliggande paragraf var, att det för vissa fall utsträckte häfdetiden utöfver den bestämda tiden af 20 år, något som Utskottet ansåg olämpligt, helst de rättskollisioner, som i de förutsatta fallen kunde uppstå, syntes Utskottet kunna lösas efter allmänna rättsregler. Men jag ber å andra sidan få erinra, att dessa fall måste antagas blifva mycket få, att i dessa den tillökning i häfdetiden, som skulle uppkomma, oftast blefve allenast en eller annan månad, och slutligen att dock detta tillägg till paragrafen afsett att ytterligare skydda dens rätt, som blifvit olagligen fränhänd sin egendom. Under sådana förhållanden tvekar jag icke att tillstyrka Kammaren att antaga Kongl. Maj:ts förslag oförändradt. Dermed vunnas, att hela lagen kunde träda i gällande kraft den 1 nästkommande Januari, hvaremot ett annat beslut kunde medföra hela lagens fall. Jag anhåller därför, Herr Talman, om bifall till paragrafen oförändrad, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts proposition.

Vidare anfördes icke. I enlighet med Herr Thomassons yrkande beslöt Kammaren, att 2 § i det förslag till förordning om tjuguarig häfd, som af Lag-Utskottet under 2:dra punkten af dess utlåtande N:o 3 framstälts, skulle erhålla den lydelse, som uti motsvarade § af Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda förordningsförslag förekommer.

§ 7.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 16, i anledning af väckt motion angående omorganisation af underrätterna. *Ang. omorganisation af underrätterna.*

Uti berörda motion, som afgifvits inom Andra Kammaren af Herr V. Ekenman (motionen N:o 98), var föreslaget, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes utarbета förslag till organisation af våra underrätter sålunda, att lagskipningen för stad och land blefve gemensam, med undantag för de större städer, som borde bilda, hvar för sig, domstolsdistrikt.»

Utskottet hade hemställt,

att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Ekenman, hvilken såsom utskottsledamot reserverat sig mot nämnda hemställan, anförde: Utskottet har såsom skäl för sitt afstyrkande af det framlagda förslaget hufvudsakligen anført, att en ny rättegångsordning vore under behandling af Nya Lagberedningen, samt att härvid frågan om domstolsorganisationen utan tvifvel kommer under öfvervägande. Detta Lag-Utskottets betänkande har sedermera på ett mycket lyckligt sätt blifvit kompletteradt genom den arbetsredogörelse från Nya Lagberedningen, som blifvit i Kammarer utdelad, och jag har, efter det detta skett, mindre anledning än förut att klaga öfver den, som mig synes, något knapphändiga motivering Utskottet begagnat för sitt afslag.

Emellertid torde för den, hvilken, såsom med mig nu är fallet, framlagt ett förslag af så omfattande och vidsträckt syfte som detta, det vara en pligt att något redogöra för de skäl, som tala för förslaget. Jag ber att i det afseendet få nämna några ord och skall söka att göra det med den största möjliga korthet i anseende till den sena timmen.

En den väsentligaste anmärkning mot stadsdomstolarne synes mig vara, att en stor del af dessa domstolar hafva alldeles för små områden för sin verksamhet och således icke lemua full sysselsättning åt domstolspersonalen såsom sådan eller embetsmyndighet i öfrigt, i all synnerhet sedan dess befogenhet såsom förvaltningsråd, magistrat, efter nya kommunallagarnes utfärdande blifvit mycket minskad. Jag tillåter mig således nämna, att enligt 1878 års statistiska uppgifter finnas icke mindre än 29 städer, hvilka det året icke behandlat mer än högst 50 civila mål hvardera. Jag vill icke trötta Kammarer med att uppräknat de kriminella mål och andra ärenden, som behandlats, då uppgiften om de civila målen torde vara för ändamålet tillräcklig.

Beträffande landtdomstolarne vill jag upptaga ett skäl, som

Ang. omorgani-
sation af under-
rätterna.

(Forts.)

förut många gånger blifvit anfördt, eller bristen på juridiske bisittare eller protokollsförare. Det är visserligen sant, att man kan i detta afseende säga, att vår landtdomarecorps förträffligt sökt afhjelpa denna brist och göra till verklighet den gamla domareregeln: en god domare är bättre än en god lag; men jag tror icke, att den satsen kan omvändas så, att en god organisation af domstolarne är obehöflig, derfore att vi hafva goda domare.

I ett afseende kan åtminstone en god domare icke hjälpa något, nemligen beträffande den långsamhet i rättskipningen, som i allmänhet i följd af organisationen eger rum. Nu invänder man, att i detta afseende en betydlig förbättring har skett genom 1872 års författning, som bestämmer ett större antal tingsammansråden än förut. Häremot vill jag invända, att denna författning är i ett mycket mindre antal härad eller tingslag tillämplig, än man kan föreställa sig. Under Svea Hofrätt finnas nemligen icke mindre än 40 domsagor, der den icke är tillämplig, och under Göta Hofrätt ej mindre än 20; och ser jag på häradenas eller tingslagens antal, så befinnes det, att författningen på 83 tingslag är tillämplig, men på ej mindre än 234 icke tillämplig, och i dessa senare är förhållandet sådant, att der hållas ting en, två eller högst tre gånger om året. Allt detta synes mig utgöra talande skäl att något bättre införes.

Jag vill emellertid nu icke gå längre i uppräknande af de skäl, som kunna anföras för mitt förslag, ty man får kanske antaga — jag tycker mig åtminstone efter granskning af Lagberedningens arbetsplan dertill hafva anledning — att åsigten om en förändrad domstolsorganisation allt mer gör sig gällande. Frågan blir då endast om den väg, man härvid borde gå. Lag-Utskottet har angifvit sin åsigt i detta fall; men då Lag-Utskottet anser, att en utredning af hithörande frågor bör ske genom Lagberedningen, hvilken, såsom man af dess arbetsplan finner, ämnar framdeles inkomma med principbetänkande, och att Riksdagen derefter borde fatta beslut, så har jag deremot trott, att å andra sidan den vägen icke vore förkastlig, om Riksdagen fattade principiellt beslut i detta fall efter den utredning, som kunnat ske af Lag-Utskottet.

Jag vill emellertid icke längre uppehålla tiden, utan hänskjuter frågans afgörande till Kammarén, i det jag yrkar bifall till det af mig i motionen framlagda förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kammarén Utskottets hemställan.

§ 8.

Om utarbetande
af uppgifter på
de till Första
Kammarén val-
bare personer.

Till afgörande förekom Andra Kammaréns Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 16), angående väckt förslag om utarbetande af årliga fullständiga uppgifter på de inom riket till Första Kammarén valbare personer.

Herr *C. J. Svensén* hade i motionen N:o 163 föreslagit: »att *Om utarbetande af uppgifter på de till Första Kammar- valbare personer.* af Statistiska Centralbyrån måtte uppdragas att årligen och på grund af utdrag af de nästförflyttna tre årens taxeringslängder, meddelade af länsstyrelserna eller annan lämplig myndighet, upprätta och till landstingens och dermed likställige stadsfullmäktiges ledamöter utdela fullständig uppgift på de inom riket till Första Kammar- valbare personer; och att Riksdagen i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhåller om utfärdande af de härtill nödiga föreskrifter för Statistiska Centralbyrån, Öfverståthållareembetet och länsstyrelserna».

(Forts.)

Beträffande omförmälda motion hade Utskottet gjort den hemställan,

att motionen måtte förklaras icke till någon vidare åtgärd föranleda.

Herr *Svensén* anförde: Utskottet har visserligen funnit ganska önskvärdt, om sådana uppgifter, som i motionen äro angifna, kunde upprättas och till landstingen utdelas i och för riksdagsman- navalen till Första Kammar-; men Utskottet säger å andra sidan, att sådana *fullständiga* uppgifter väl äro nära nog omöjliga att åstadkomma. Jag vill icke motsäga Utskottet i denna del, ty derom har jag icke tillräcklig kännedom. Jag vet blott, att förslaget i många orter blifvit mottaget med välvilja och att man önskat att några sådana uppgifter, som här föreslagits, kunde komma till stånd; men att framlägga ett förslag i denna riktning är icke godt för en enskild motionär, som icke känner till de förhållanden, hvilka i och för erhållandet af de för sådana uppgifter erforderliga upplysningar böra tagas i betraktande. Jag skulle önska, att någon af regeringens ledamöter vore här tillstädes, så att jag kunde till regeringen få hemställa, huruvida icke några åtgärder från dess sida i detta hänseende kunde vidtagas, på det att åtminstone något så när tillförlitliga uppgifter i detta fall kunde erhållas. Om de än icke kunna blifva så fullt exakta, tror jag, att det ändå vore en god sak, om *några* uppgifter funnos. Då »Tidskrift för Landstingen» åren 1870—71 innehöll dylika uppgifter, var man mycket väl tillfreds dermed, och de vore ganska bra på sin plats. Måne icke genom dess försorg, om det dessutom på administrativ väg stadgades att vederbörande tjänstemän i landsorten skulle räkna tidskrif- tens redaktör en hjälpsam hand, det åsyftade målet kunde ernås?

Jag skall emellertid icke göra något yrkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 28, i anledning af väckt motion om förbud för ledamot af underrätt att inför samma rätt föra andras talan;

Andra Kammar- Prot. 1881. N:o 21.

N:o 29, i anledning af väckt motiom om ändring i 30 kap. 1 § Rättegångsbalken; och

N:o 30, i anledning om väckt motion, om förändrade bestämmelser rörande förlust af medborgerligt förtroende; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 5, (i samlingen N:o 19), angående anordnande af en kommunikationslinie mellan Vestervik och Libau öfver Gotland;

N:o 6, (i samlingen N:o 20), angående revision af gällande expeditionstaxa; och

N:o 7, (i samlingen N:o 21), i anledning af väckt motion om aflåtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse med begäran om utredning, huruvida och under hvilka vilkor statsmakten må kunna ikläda sig ansvar för förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

Dessa ärenden skulle å den föredragningslista, som komme att upprättas för nästa sammanträde, sättas framför de ännu oafgjorda ärenden, som redan blifvit två gånger bordlagda.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>Bälter Sven Ersson</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 14 dennes.
»	<i>Stormats Math. Olsson</i>	» 4 » » » 14 »
»	<i>Liss Olof Larsson</i>	» 3 » » » 14 »
»	<i>J. M. Svensson</i>	» 12 » » » 15 »
»	<i>H. Halldin</i>	» 3 » » » 15 »
»	<i>V. H. Ekenman</i>	» 3 » » » 15 »
»	<i>Gustaf Carlsson</i>	» 12 » » » 17 »
och	<i>A. Svensson</i> i Bossgården	» 14 » » » 18 »

§ 11.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 12 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.